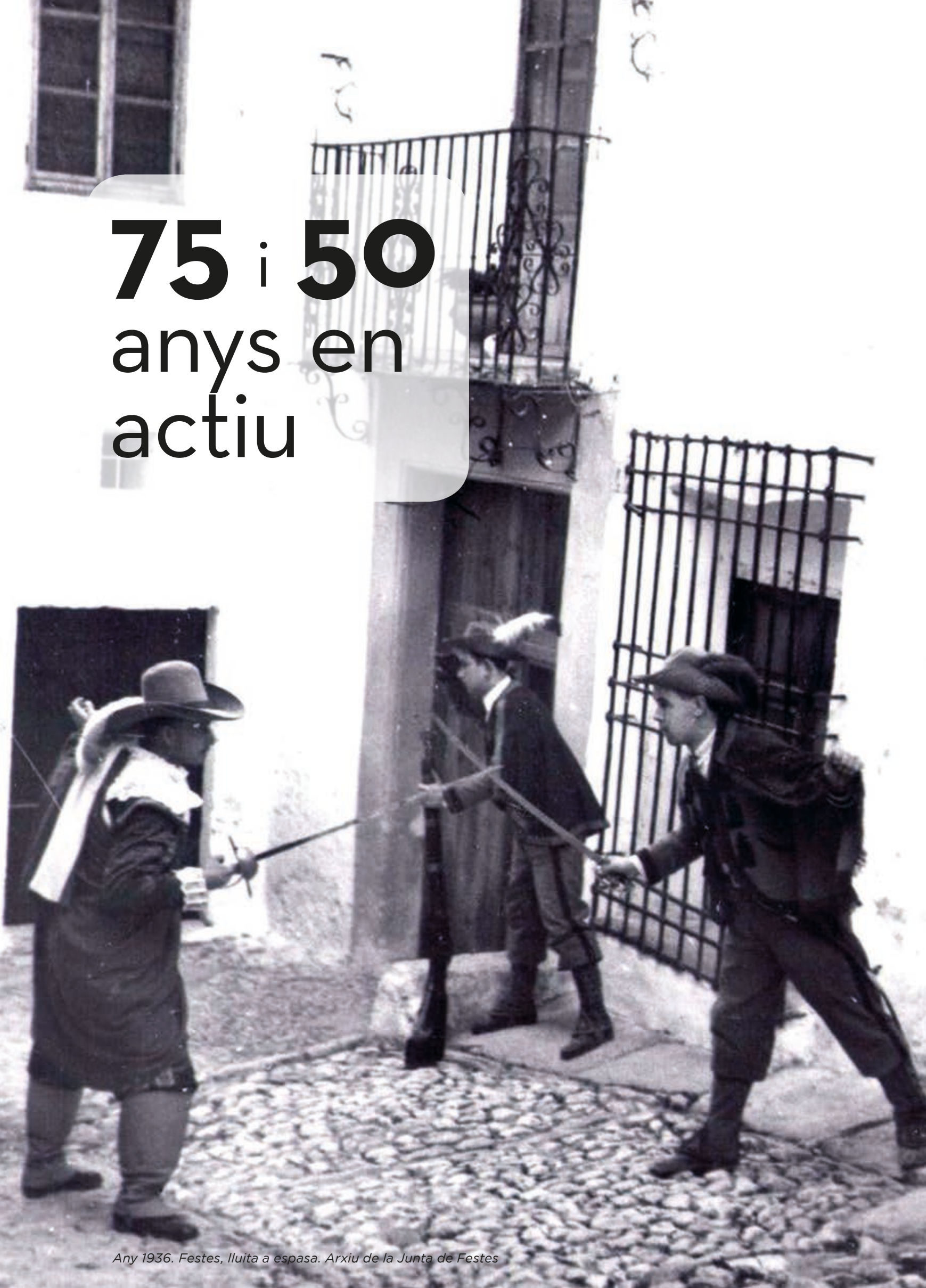

75 i 50 anys en actiu

José Ferre Pascual

75
anys

José va nèixer a Bocairent l'any 1932, al si d'una família sense tradició festera. A l'any 1950 quan tenia 17 anys, Alfredo Ferre "Pantxa Blava" que era veí de la família i que

aleshores formava part de la Junta de la filà, va animar-lo a apuntar-se i va acabar apuntant-lo.

Teixidor d'ofici i casat amb Carmen Beneyto Sanchis, José va estar un dels components de la primera Esquadra Oficial de Negres dels Marrocs –que va participar a l'Entrada de les festes de 1955.

De la seua llarga trajectòria festera, cal destacar algunes fites importants, com que va ser portador de la Relíquia de Sant Blai a les festes de l'any 1992, a l'any 2000 va rebre l'homenatge pels seus 50 anys de fester –celebració que va coincidir amb la Capitania del seu fill José a la Filà de Granaders- i també ha sigut membre de la Junta Directiva de la filà. A més a més, ha estat en nombroses ocasions cap d'esquadra també.

Mentre la salut li ho ha permés, ha estat sempre un marroc molt actiu, compromés amb la festa i amb

la seua filà. Ha sabut transmetre la seua estima per la festa i la devoció a Sant Blai: Paco, contrabandista; José, granader i Montse que és la única que pertany també a la Filà de Marrocs (de la que ha estat capitana i presidenta).

És impossible resumir en unes línies 75 anys d'història d'un marroc que estima la seua filà i la festa, que ha sabut fer festa i viure-la i que ha viscut anècdotes i vivències ben diverses que han contribuït a enriquir la història de la festa i dels Marrocs.

El passat 14 de juliol, a la Plaça de Bous, va rebre l'homenatge del món fester pels seus 75 anys de fester, celebració que va compartir amb molta alegria amb la seua família.

Des de la Filà de Marrocs estem orgullosos pels teus 75 anys de marroc i et desitgem que puguem seguir celebrant-ne. Enhorabona!

Vicente Vicedo Domínguez

75
anys

Poc després del seu naixement en tan sols uns mesos, Vicent al braç de sa tia Magdalena i sota la mirada pendent dels seus tios Francisco "Salamó" i Jeroni "el Garrut", van ser qui el van avalar a l'apuntar-lo mosqueter.

Cal comentar que son pare, sempre va pertànyer a la Filà dels Moros Vells, així com el iaio "Salamó",

i tots els seus posteriors germans. Va ser el padrí de bateig i de boda del seu germà benjamí "Carlos", que es dona la circumstància, que este any celebra els cinquanta anys de fester de la Filà de Moros Vells.

El fort i marcat sentiment que tenia la iaia materna per la Filà de Mosqueters marcaren la influència i la iniciativa de pes, ja que el seu besavi va ser capità mosqueter a l'inici del segle XX.

Vicent també va tindre l'orgull de ser capità mosqueter en l'any 1963. Més endavant d'abanderat a l'Entrada. A més a més, ha tingut l'honor de portar la Relíquia en la processó de Sant Blai.

També considere digne de menció que son pare Juan Vicedo Pastor va exercir durant dotze anys el càrrec de President de la Junta de Festes, en els quals per fi, es va aconseguir la total participació de les dones en absoluta igualtat i integració per primera vegada en el nostre poble.

Aleshores cal comentar que per un temps Vicent va exercir de President de la Junta de Festes, en la

qual davant la reiterada i nombrosa sol·licitud d'una gran part del poble, es van poder fer uns comitès per a decidir si les nostres festes de Sant Blai es podien canviar a cap de setmana.

El resultat com ja tots sabem és que efectivament, per una abundant majoria, va ser aprovat el sí, passant les festes al cap de setmana. La qual cosa, no va ser gens fàcil, ja que hi havia uns opositors molt durs. No obstant això, la decisió de la gran majoria incloent els bocairentins i festers és la que està instaurada fins ara. Els temps canvien i és una prioritat adaptar-se a la petició actual de tots els membres festers i de la resta del poble. M'agradaria fer menció de l'altra estimada filà de la que també és membre i són els Moros Marins des de fa ja més trenta anys, així que està vinculat actualment a la festa en dos filaes.

És un honor per a Vicent romanre al llarg de tota la seua vida a les festes de Bocairent, que seguisca avant la festa.

VITOL AL PATRÓ SANT BLAI!!

Antonio Francés Gómez

Crec que és molt complicat fer un resum dels sentiments que he tingut durant els 50 anys de vida fester. No obstant això, intentaré fer un escrit breu que capture els moments més emotius i memorables que porte ben guardats dins del cor.

L'any 1956, en ple barri medieval, en concret al carrer Aljub, número 20, en front de l'ermita de la Mare de Déu dels Desemparats, vaig nàixer rodejat per tres masets festers d'abans. En aquells temps, Marrocs, Suavos i Espanyoletos eren filaes encara molt reduïdes en nombre de components.

No tinc arrels festeres en la família i, per tant, quasi sempre veia l'Entrada en companyia dels meus pares i germans. En fer-me major, crec que per influència del meu benivolgut i entranyable amic José Maria Sempere *el Manyà*, m'apunte a espanyoleta en l'any 1975; sempre que el primer de tot foren els estudis, recalcaven els meus pares insistentment. Un any o dos més tard es va incorporar també el meu amic íntim d'infantesa Manolo Domínguez *el Cartero* i, per tant, ja érem tres espanyolets en la colla d'amics. Ho vam passar molt bé aquests anys, recorde amb emoció que vam fer un bon equip de futbol en la filà i fins i tot vam guanyar un dels Campionats de Futbol Fester.

Eren anys d'anar al maset, asseure al racó del foc, cantar cançonetes en companyia dels homes majors de la filà, menjar cacau i tramús, beure traguets de vi de la catalana i, a més a més, menjar les roses

que feia el nostre benivolgut i recordat *Ambrosio*, sergent de la filà en aquella època. Els amics de la colla érem els encarregats de botar-li foc a la Mahoma, quan encara es feia aquest acte en el dia de l'ambaixada. Més d'una volta m'he socarrat el vestit de fester... acabat d'estrenar!

Per circumstàncies laborals he viscut fora del poble des de l'any 1986 i, per tant, les festes han hagut de canviar de format per a mi i el meu entorn familiar. Ja no podia vindre tots els dies que duraven les festes, sempre depenent de les dates on caiguera la festa i dels permisos laborals que poguera aconseguir. Malgrat això, no hi he fallat mai. Encara que fora un o dos dies, venia a gaudir dels amics i de la festa. Em vaig alegrar molt quan les vam canviar al cap de setmana, tot un encert tant per a la gent bocairentina que viu fora, com per al turisme en general.

Actualment forme part de la *Colla del Sombreret*, dins de la filà dels Espanyoletos. La *Colla del Sombreret* és un grup d'amics espanyolets que sempre anem junts durant totes les festes. Per inspiració alcoiana, tenim el costum de portar un *sombreret* amb els motius de la Filà dels Espanyoletos.

Soc un fester de carrer, de a peu i, sobretot, de ca Ximo. El nostre estimat ca Ximo ha sigut durant aquests darrers anys el nostre "segon maset". Una tauleta a l'entrada del bar, sempre amb la companyia dels meus inseparables i volguts amics de sempre Àngel Bernat i Àngel García. Allí hem vist passar

les caixes, les ambaixades, les cor daes, les retretes i tota la vida fester que s'arremolina per tot arreu de la plaça de l'Ajuntament.

Hi ha tantes anècdotes de festa que podria escriure un llibre. Sols dir que tinc el privilegi de complir 50 anys d'espanyoleta i de fester en actiu de les festes de Moros i Cristians de Bocairent, content de seguir gaudint de la festa bocairentina com el primer dia d'aquell ja remot any 1975. La meua vida fester oficial és breu, es redueix a traure la Relíquia de Sant Blai en l'any 2004.

Per últim, vull agrair l'esforç organitzatiu de les festes tant a la Junta de la Filà d'Espanyoletos com a la Junta de Festes de Bocairent. Sense aquesta labor tan sacrificada, les festes de Moros i Cristians de Bocairent no lluirien tant com ho fan hui en dia.

Vos desitge que passeu molt bones festes!

Valentí Cabanes Cantó

Vaig entrar a formar part de la Filà dels Espanyoletos a l'any 1975. Anys després, al 1992, vaig ser capità de la filà. D'altra banda, vaig tindre l'orgull de ser portador de la Relíquia a l'any 2004.

Em sent molt orgullós de complir 50 anys d'espanyoleta i espere complir-ne encara molts més.

Damián Molina Beneyto

Damián es va iniciar en la festa als quatre anys en la filà d'Espanyolitos, després de fer una promesa al seu avi i demanar-ho ell mateix als pares, que aleshores no eren festers, encara que sí estaven molt vinculats a la festa per les dues famílies a diverses filaes (paterna i materna). Des de 1975 li ha agradat participar en tots els actes de la festa, com fins ara. Avui en dia es considera un fester de tot l'any: procura assistir tots els mesos al maset quan es celebra la festa del panellet, interpreta i escolta música festera tot l'any, i els dies de festes, si no té cap compromís, participa en tots els actes de festa. Fidel a la seua filà i a la seua esquadra, és una persona que viu i transmet la festa en tots els àmbits a tothom. I en la seua família,

sempre anima i aconsella als seus fills per a que la tradició i la festa continuen per molts anys més dintre de l'entorn familiar.

A la festa de Bocairent ha aportat fins el dia d'avui una cinquantena de composicions musicals dedicades a capitans de totes les filaes de Bocairent, a més de la missa festera que s'interpreta tots els anys en la missa solemne del dia de Sant Blai. També contribueix de manera altruista a l'església, tocant l'orgue en les celebracions religioses: novenari i panellets, durant tot l'any.

Fidel al seu patró, ha portat en més d'una ocasió el Guió de Sant Blai. No ha ostentat mai el càrrec de capità, encara que va viure molt de prop la capitania de la seua germana en l'any 1997, i també ha participat molt actiu en

altres capitanies de familiars seus. En l'any 2004 va tindre l'honor de traure la Relíquia de Sant Blai en la processó junt a son pare. Enhorabona, i per molts anys més. Vitol al patró Sant Blai!!

Jose Luis Ferre Calvo

Jose Luis va nèixer el 15 d'agost del 49. Va passar a formar part de la filà en l'any 1975, fent ara 50 anys de fester.

Rafael Espinós Vañó

Naix l'any 1956, com a fill de granader i família granadera, tant paterna com materna, ha participat des de ben menut en la festa, amb la carrossa infantil, l'esquadra oficial, com a portador de Sant Blai, etc. Es va apuntar a fester l'any 1975, en incorporar-se a la filà un gran nombre d'amics. Ha format part de diverses juntes ocupant diferents càrrecs (vicepresident, secretari, vocal, etc.), així com tresorer de la Junta de Festes.

Va ser portador de la Relíquia l'any 2005.

La tradició familiar continua ben present en la filà amb els fills, cosins, nebots i últimament amb els dos nets. Sempre ha gaudit de tots els aspectes de la festa, cadascun en el seu moment del temps, i actualment el que més disfruta és l'ambient de maset en companyia d'amics i familiars.

Vos desitge molt bones festes a totes i a tots!

Francisco Molina Tudela

1975-2025. Em vaig apuntar a la Filà de Granaders l'any que me'n vaig anar a la mili, tenia 21 anys. Per què? Tal volta per la festa que tenia la quadrilla del meu germà Blas. En aquells temps, tota la festa passava per la carrossa del dia de l'Entrada, el camionet de l'autoescola ECO. Aquells anys, la festa començava a primers de novembre i tots els dissabtes hi havia sopar en el local de la Ronda Sud que tenia la filà. Allí em vaig apuntar.

He col·laborat en diferents juntes de la comparsa, com per exemple, vaig estar 10 anys com a tresorer quan va ser president José Canto (Manduca), 4 anys amb Juan Gómez i 4 anys més amb Blas Molina. Amb la presidència de Gómez, vam comprar el local que avui en dia és el nostre maset. Aquells primers croquis i plànols per a presentar-los a la filà, i poder tindre l'aval de la comparsa per a poder comprar-lo no va ser gens fàcil. Una vegada vam aconseguir les

claus, vam començar a treballar en el local. Anàvem molts voluntaris els dissabtes per ajudar, ja que en aquells temps hi havia molta gent de la filà que s'havia quedat sense feina pel tancament d'algunes empreses del tèxtil a Bocairent. Sempre anàvem a esmorzar al Bar Chimo, i els "xistes" de l'Alegre ens alegraven la setmana. Van ser uns anys de molta il·lusió per tindre un maset com les altres comparses.

Les primeres "sopaetes" en el nou maset en les que vam decidir començar la ratlla del panellet, el nostre secretari, tresorer, cuiner, amic...el senyor Daniel Espinós alçava l'acta de la ratlla en la paret del local, darrere del quadre que hi havia en la xemeneia de la part de dalt del maset.

Per finalitzar, vull donar les gràcies a la meua família, sobretot a la meua dona Conchin, perquè sense ella no haguera aplegat fins a este moment. La seua paciència, el seu afecte, la seua força de voluntat... era una festeria més, moltes gràci-

es. També a tota la meua quadrilla, als que estan i als que ens han deixat com Gasconet, Kikot... que ens han fet més festers i ens han donat una lliçó de com viure i voler més la festa de Sant Blai. Per tots/es, moltes gràcies!!!

Santiago Doménech Belda

Nascut el 1956 i amb arrels festeres per part de la meua família paterna de Banyeres de Mariola, l'any 1975 vaig decidir apuntar-me a la Filà de Granaders, a la qual pertany. Des de sempre he viscut les festes de Moros i Cristians en honor a Sant Blai amb molta devoció, gaudint de cada acte i cada moment. Tant és així que, al llarg de tota la meua trajectòria festeria, he ostentat diferents càrrecs i funcions, sent portador de la Relíquia el 2005, alferes i capità el 2008-2009 i, des del 2016 fins al 2024 he exercit el càrrec de sergent de la filà, exceptuant el 2021 i 2022 per la suspensió de les festes a causa de les restriccions per la pandèmia. A més, durant

gran part d'aquests anys he sigut portador de la imatge de Sant Blai en la solemne processó. Em considere un gran enamorat de la Diana de Sant Blai. Com a anècdota, vos contaré que sent la meua filla M^aAmparo xicoteta, tindria uns set anys, es va alçar i mentre m'afaitava, em va dir que m'acompanyava a la diana, i la va fer tota, fet que recorde amb molta emoció. A banda de celebrar aquest any els meus cinquanta anys de festa, aquest serà doblement especial per a mi, ja que tindrè l'honor d'acompanyar a la meua filla M^aAmparo en el seu any com alferes de la Filà de Granaders, un any que romandrà per sempre al meu record. Vítol al patró Sant Blai!

Juan Vañó Vañó

Soc Juan Vañó Vañó i aquest any celebraré els 50 anys de fester. Em vaig apuntar a granader perquè els meus amics ja ho eren. Des de sempre, per a mi, la filà ha anat lligada als meus amics de tota la vida.

Va arribar el punt, que ens vam ajuntar dos quadrilles, ja que hi havia gent jove que es quedava un poc penjada; des d'aleshores, el grup de "La Granera" és més gran i més divertit encara.

A finals dels anys '90 la quadrilla d'amics vam ser capitans. Jo ho

vaig ser l'any 1998; va ser tot una experiència i ho vam passar d'allò més bé.

Vaig ser portador de la Relíquia l'any 2012 i també he sigut president de la Filà de Granaders les festes de 2020 a 2023; pandèmia inclosa. Vam aprofitar per fer millores al maset, ja que vam estar un parell d'anys sense festes.

Durant aquests 50 anys hem recollit molts records i ben bons. Espere seguir així molts anys més.

Joan Antoni Puerto Vañó

Després d'uns anys de peregrinatge per diverses filaes, Moros Marins sobre tot, mon pare em va apuntar contrabandista l'any 1975.

Tots els anys quan venien festes els deia als meus pares que volia ser mosqueter, marino, suavo, perquè era on tenia els amics fins que l'any 1975 mon pare, crec que per a què no m'escapara de la Filà de Contrabandistes, m'hi va apuntar per "vore si m'aquetava" així m'ho va dir.

Des d'aleshores, tots els anys que ha sigut possible, he vestit el tra-

ge de fester amb alegria i il·lusió i he procurat passar-ho el millor que he pogut de més jove, però com que el temps, afortunadament passa, ja en altra etapa de la vida, m'he compromès en tasques de més responsabilitat com la de president de la filà entre els anys 2008 i 2011.

Espere i desitge una llarga vida a les nostres festes per continuar la nostra tradició adequada als temps que corren i a les festes i festers que fem 50 anys que ens retrobem als 75.

Manuel Beneyto Rodríguez

Vaig nàixer a Bocairent en 1963, des de ben xicotet he estat veient els Suavos en casa de la meua àvia Inés, ja que, els meus tios Ambrós i Santiago eren suavos. També, el meu avi en 1940 va ser capità del Terç, per tant jo forme part de la família dels "bonicos".

Als 12 anys, li vaig dir a mon pare que volia apuntar-me al Terç dels Suavos, ja que també estava el meu cosí Juan Fran, i de seguida em va apuntar. Tenia una quadrilla que per circumstàncies sols en quedem 2, Gonzalo i jo, aleshores eixíem molt en camió el dia de l'Entrada. Ara tenim una altra quadrilla que es diu "Mos ens falten", per a mi la millor, ens agrada molt

eixir en *trage* especial, ens agrada la pólvora i eixim a la cordà si pot ser traient la canya.

Com a suavo m'agrada molt el *Piquete*, i fa uns anys que soc dels veterans, tenint el privilegi d'eixir dels primers. Del *Piquete* tinc el record d'abans de la processó, anar tots a casa de la meua àvia Inés que convidava a tot el *Piquete* a vi i safanòries. En 2016 vaig tindre l'honor de traure la Relíquia de Sant Blai.

En la meua quadrilla som dos els que fem els 50 anys de fester, Gonzalo i jo. Enhorabona amic! Sols em queda desitjar al poble de Bocairent unes bones festes i, Vítol al patró Sant Blai!!

Lluís Juan Satorres

Quan tenia aproximadament quatre anys va ser la primera volta que em posaren el *trage* de suave, però és a l'edat de díhuit anys quan ingresse en la llista oficial de la filà. Mon pare, Luis Juan, conegut com el tio Quiquesso, ens va transmetre a tota la família la passió per la festa i per la Filà Terç de Suavos. Per un altre costat, ma mare va ostentar el càrrec d'alferes, en 1936, i de capitana en el 1940, representant a son pare, Vicente Satorres, que va ser, oficialment l'alferes i el capità de la Filà de Moros Vells aquells anys, el de preguerra i el de postguerra.

Amb l'ajuda dels meus amics de la filà, vaig arrebregar les cançons que cantaven mon pare i els seus amics en el maset, i quan Mano-

lo Beneyto va ser capità, ell les va editar en un llibre amb el nom *Cançons de suave* que va regalar a tots els que el felicitaven en la seua capitania. Un llibre que forma part de la història i que recull les cançons que cantaven els nostres pares en els anys cinquanta i algunes que els havien arribat d'anys anteriors.

He sigut molts anys membre de la junta de la filà, dels quals i durant quatre anys he sigut el representant en la Junta de Festes de l'Associació de Moros i Cristians a Sant Blai. L'any 2016 vaig tindre el privilegi i la satisfacció de ser portador de la relíquia del nostre patró.

Visc intensament tots els actes de les nostres festes patronals, però

de manera especial l'acte de la Retreta en la Nit de Caixes, l'Entrada i tots els actes del Dia de Sant Blai.

Gonzalo Castelló Gisbert

Gonzalo Castelló Gisbert va nèixer a Bocairent l'any 1967 i va començar a formar part de la filà Terç de Suavos l'any 1975.

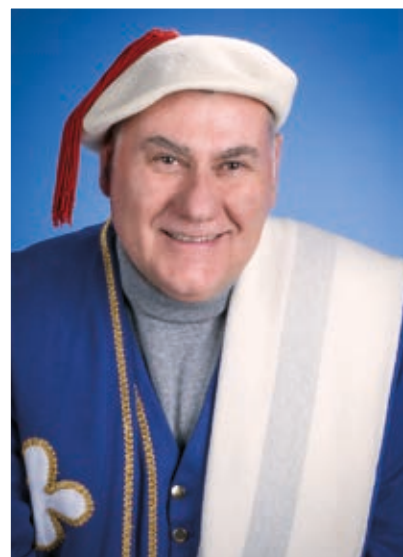
Venint de tradició fester va començar a formar part d'esta filà gràcies al seu avi Gonzalo Castelló Cantó, que a banda de ser suave va ser sergent del maset de la filà i de son pare Francisco Castelló Boscà, més conegut com a Paco "Casporra", que va ser fester durant una etapa de la seua vida i va ser l'artífex perquè Gonzalo s'apuntara amb només huit anys. Durant la seua primera etapa com a fester en la filà, va estar acompanyat per altres familiars com va ser la seua germana Paqui, amb la qual va aconseguir gaudir de la festa bocairentina durant els seus primers anys com a fester.

A poc a poc, Gonzalo va començar a conèixer nous amics gràcies a la filà, com és el cas del seu amic Manuel, qui precisament enguany

també complix 50 anys com a fester de la filà Terç de Suavos. Actualment, Gonzalo disfruta de la festa de moros i cristians conjuntament amb la seua quadrilla anomenada "Mos en falten", els quals sempre estan a punt per a eixir amb *trage* especial el dia de l'entrada com per a disfrutar amb la pólvora, tant disparant amb l'arcabús com traent la canya el dia de la cordà.

Gonzalo, hui en dia compartix la seua il·lusió per la festa amb els seus fills, Raquel i Pablo, els quals de menuts van eixir de suavos i el van acompanyar a actes com el "Píquete". No obstant, actualment pertanyen a la Filà de Granaders, a l'igual que la seua dona Sari i l'avi Ximo Perigüell.

És una llàstima que la cancel·lació de les festes del 2021 i del 2022 a causa de la pandèmia del Covid-19, no haja permés que coincidissen els 50 anys de fester amb

traure la relíquia del nostre patró Sant Blai, així que tocarà esperar fins a l'any 2027 amb la mateixa il·lusió que ha mantingut des que forma part de la filà acompanyat de la seua quadrilla i els seus familiars.

Vítol al patró Sant Blai!

Salvador Beneyto Molina

Hui em sent orgullós de complir 50 anys com a fester.

Sembla ahir quan, sense tindre cap relació amb la Filà dels Suavos, vaig començar a participar en sopars de la mà del meu amic Luís. El bon ambient amb què gaudia va ser el que em va portar a formar part oficialment d'esta gran filà.

La meua quadrilla ha tingut el privilegi de formar part de la Junta de la Filà, de la qual he sigut tresorer més d'una volta. En l'actualitat també forme part de la Junta i exercisc el càrrec de vicetresorer. Una altra tasca de la qual em sent molt orgullós és de la Ratlla de la Misèria, que de diverses maneres hem sigut

també els encarregats d'esta. I encara ens n'encarreguem. Sempre treballant pel bé i per la prosperitat del Terç de Suavos.

Un dels moments més destacats de la meua vida festera va ser l'any 2016, quan vaig tindre el plaer de traure la Relíquia de Sant Blai. Va ser un moment que guarde amb especial afecte. I què dir de l'orgull que sent quan veig que els meus fills i els meus nets segueixen els meus passos, mantenint la tradició suava amb la seua participació activa.

Quan mire cap arrere i observe estos 50 anys, només puc sentir gratitud per cada moment compartit com a fester.

Visca Bocairent i visca la Filà del Terç de Suavos.

Manuel Santonja Gisbert (Reverte)

Per parlar d'un bon fester no cal tres-centes paraules ni haver de fer les càbales de si està al maset o al carrer, o farem com un teler: L'encartonada és festera porta trama de solera i per ordit il·lusió ho viu amb tanta passió que trau un teixit de primera.

És fàcil de presentar: porta cinquanta anys de festa sempre de forma modesta i a més és molt peculiar, ... tanmateix et fa un sopar

que a la Relíquia acompanya, i no és cosa gens estranya que de forma natural siga el millor caporal que de segur ningú guanya.

- Sempre a punt tinc la maleta!
- No es divertix qui té pressa! diu amb guitarra i disfressa, quan ens canta en la "Coveta" en fer-nos junts la "basseta". Pot ser que algú ho encerte, o que a tots ens desconcerte, però el matí de l'Entrada ja en la boina ben posada veus a Manolo "Reverte".

Paco Beneyto Castelló

Francisco Beneyto Castelló va nèixer a Bocairent al si d'una família de tradició festera i estudiantina pels dos costats: els Beneyto i els Castelló.

Així, seguint el llegat familiar, Paco participa des de xicotet en les Festes de Moros i Cristians, tot i que va ser ara fa cinquanta anys quan s'apunta a la Filà d'Estudiants.

Son pare, Paco Beneyto Castelló, estudiant de socarrel, membre de la il·lustre Comissió que durant anys va presidir l'Estudiantina, va transmetre tant a Paco com als

seus fills José Vicente i Higinio, així com als seus nets, la passió per les festes.

Obligacions acadèmiques i, més tard, professionals, han fet que Paco haja viscut fora del poble des de fa molts anys però no ha perdut mai el vincle, mantenint el contacte amb la quadrilla de l'Estudiantina, en la que durant anys van eixir els seus fills Paco, Carles i Javi; també aquests units a la Filà pels dos costats, doncs la dona de Paco, Pilar Ibáñez Mestre, prové de família igualment estudiantil.

El 1995, sense abandonar els Estudiants, se'n passa al bàndol de la mitja lluna i s'apunta a la Filà de Moros Vells, de la que formaven part alguns dels seus amics.

Des de llavors, ha participat activament en les Festes en els Moros, filà a la que també es van apuntar els seus fills.

Per la Filà d'Estudiants va tindre l'honor de portar la Relíquia de Sant Blai l'any 2008.

Enhorabona, Paco, i per molts anys!

Ángel Doménech Beneyto

Vaig nèixer el 28 de març de 1958 a Bocairent i recorde que, ja des de ben xicotet, m'agradava molt observar els quadres de fotos de quan la meua mare i el me avi van ser capitans. Ja aleshores sabia que algun dia jo eixiria de fester com ells. No va ser fins l'any 1974, quan el meu amic Paco es va apuntar a la Filà de Moros Vells, que vaig anar directe a ma mare i li vaig dir tot convençut: "Mare, vull ser fester i vull apuntar-me a Moro Vell". I així va ser com, a l'any de després, el 1975 vaig començar a formar part d'aquesta filà, una filà a la que sempre he estat arrelat, ja que el meu avi, Àngel Beneyto Germán i el meu besavi, Santiago Beneyto Sanchis, també van ser membres dels Moros Vells i, a més a més, els dos van ostentar el càrrec de capità.

Dins de la festa, sempre m'ha agradat assistir i participar en tots els actes que es realitzen, però la il·lusió més gran per a mi va ser quan vaig ser alferes i vaig poder acompanyar a la meua germana Maria José, sent ella la capitana aquell any. I, sobretot, quan a l'any següent, al 2006 vaig complir el meu somni de representar a la meua filà sent el capità acompanyat de la meua família i amics. He format part de la Junta de Festes des del 2015 fins al 2017, on vaig poder treballar i ajudar per fer endavant les festes d'aquells anys. Al 2018, un any després, vaig tindre l'honor de ser un dels portadors de la Relíquia de Sant Blai, un acte molt emotiu i que recordaré per sempre. Per acabar, m'agradaria dir que estic molt orgullós de formar part d'aquesta filà, sentiment que tam-

bé he transmès al meu fill, Àngel, qui també forma part dels Moros Vells des de que va nèixer. Aquest 2025 faig els 50 anys de fester, celebració que espere poder gaudir amb la meua família i els meus amics. Vitol al Patró Sant Blai!

Carlos Vicedo Domínguez

Vaig nèixer a Bocairent l'11 d'agost del 1964 en una família molt enraigada a les festes de moros i cristians, compartint dos comparses de solera, com són els Moros Vells i els Moscaters. Mon pare, Juan Antonio Vicedo Pastor va ser moro vell i mosqueter, apreciament molt a les dues comparses. A més, va ser en dues ocasions president de la Junta de Festes i el primer president de la UNDEF. Aquest any és especialment important per a mi, a banda de fer 50 anys de fester, també perquè el meu germà major, Vicente Vicedo fa 75 anys de fester com a mosqueter, és tot un orgull compartir amb ell aquest moment perquè per a mi sempre ha sigut un exemple a seguir. Quan jo era menut, sempre recorde eixir de mosqueter sense estar

apuntat, fins que mon pare em va apuntar a moro vell fa ara 50 anys. En tot aquest recorregut com a fester, he tingut l'honor de ser capità de la comparsa dels Moros Vells, acompanyat de la meua dona i els meus fills l'any 2001. Sols em queda ser portador de la Relíquia, la qual cosa em fa molta il·lusió i ja em queda poc. Com he dit, la festa sempre ha estat molt present en ma casa des de ben menut, ma mare Florencia, una dona festera de casa cap a dins, sempre estava disposada a ajudar en la festa, des de fer pastes fins i tot confeccionar els trages per a l'esquadra dels Suavos dels amics de mon pare. I a banda del paper de mon pare i ma mare en la festa, també han estat sempre al meu costat els meus germans Vicente, Jero, Flo-

ren i Juan que sense ells res haguera sigut igual. Espere poder seguir gaudint d'aquest any, que mai oblidaré.

Vitol al Patró Sant Blai!

Antonio Blas Calatayud Vañó

Vaig néixer el 1960 i quan era menut vivia baix de L'Arc. Quan eixien els Moros a desfilar, el meu avi, Toni Cameto, m'enviava a comprar tabac i caramels per a les esquadres. Vore'ls desfilar, escoltar les marxes mores i la seua seriositat em va espantar a apuntar-me a moro vell quan estava a punt de fer els 15 anys.

He col·laborat en les Junes de Vicent Silvestre i de Roberto Francés com a vocal i sempre he estat disposat a ajudar en el que fera falta perquè les nostres festes lluisquen com cal, però sempre m'he con-

siderat més fester de maset que de carrer, tal volta per això mateix no he sigut mai capità. Això sí, el 2018 vaig tindre l'honor d'eixir a la Processó de Sant Blai portant la Relíquia, i potser siga un dels moments més emocionants que com a fester es pot viure.

Enguany, després de 50 anys com a fester, tot el que he viscut a la filà i a les nostres festes, amb la meua quadrilla i la resta de membres, em fa sentir satisfet i content d'haver decidit apuntar-me a moro vell en el seu moment.

Vítol al Patró Sant Blai!

Filiberto Llobregat Berbegal

Va néixer a l'octubre de 1958 dins d'una família de profundes arrels festeres en els Moros Vells. Quan tenia 17 anys es va apuntar a la filà de son pare i els seus tios, i així és com Filiberto continuava amb la tradició familiar i que els seus fills han arreglat. Al llarg de tots aquests anys Filiberto ha ocupat diferents càrrecs a la filà com ara representant dels Moros Vells a la Junta de Festes de 1987 a 1991, president de la filà de 1991 a 1995 i vocal de la Junta de la Filà de 1995 a 1999. Una de

les seues tasques més importants va ser la de l'ampliació del nostre maset amb l'adquisició del pati del cinema Avenida, la reforma i finalment la inauguració el 1992.

El 2018 va compartir amb alguns amics de la seua quadrilla l'honor de ser el portador de la Relíquia de Sant Blai a la processó.

Cinquanta anys de fester donen per a molt i Filiberto ha estat sempre implicat en tot el que hi tinguera a veure en millorar i engrandir la filà com a membre incansable i orgullós de la seua filà.

Francisco Gisbert Molina

Ja de ben menut acudia al maset en companyia de mon pare i els meus germans, ja que per tradició havia de ser moro vell. A la fi mon pare em va apuntar als 11 anys passant a ser membre de fet de la filà. Net, fill i ara pare de moro em sent molt orgullós de pertànyer a esta comparsa on he passat moments molt feliços amb la companyia de la meua quadrilla i comparsa.

Com a fester de maset que em considere, m'agraden molt les

nits de panellet i ciri, i els actes de festa on som menys gent perquè ens barregem persones de diferents quadrilles, que intercanviem punts de vista sobre esta festa que m'agrada tant.

Per últim, vaig tindre l'honor de ser portador de la relíquia en 2018 a la processó de Sant Blai i el moment d'entrar a l'església, plena de gent, es va convertir una de les vivències més emotives de la meua vida de fester.

José Luis Silvestre Torró

Nascut l'any 1957, amb la majoria d'edat es va apuntar a moro vell, on tenia les arrels familiars, ja que era net d'un gran fester, el tio Pep Torró Gandía. També foren moros reconeguts, sempre estimats per tots pel seu bon humor i alegria, el fill Pepe Torró Silvestre, i el gendre, Antonio Silvestre Gramage, -el pare de José Luis-, que procedia del mas dels Vilars, sense ascendència festera, però que s'havia casat amb Àngeles, filla del tio Pep, i que va assumir el llegat del sogre, sent capità dels Moros Vells l'any 1982.

Així, José Luis, com les seues germanes Àngeles, capitana del 2004, i Pili, component de la primera esquadra femenina de la filà, i els cosins i cosines germanes de la rama Torró, havia de ser per tradició i convicció moro vell.

Fester humil i discret, de maset i de grup d'amics, participatiu i observador, ha ocupat sempre un segon pla, fins que la jubilació li permet formar part de les juntes directives de María José Belda i Santiago Beneyto, com a vocal de maset i ara encarregat tenaç de la distribució de la loteria.

Comparteix la il·lusió de la celebració del mig segle fester amb l'esperança d'una commemoració d'ací vint-i-cinc anys, on, com el seu avi moro, qui era aficionat a la composició de poemes festers, puga recitar:

A este «Torró» ja mig molt // per anys, en ben llarg cabdell, // li se fa amarg el pinyol. // I groc com un verderol // vos diu que ja s'ha fet vell.

Mentrestant, enguany, ben content, anirà a tots els actes, fins i tot a la processó:

També estaré ben present // amb el ciri en forta mà, // i aprofitant tot l'espai // dirà Vítol a Sant Blai // un Moro Vell, musulmà.

Enhorabona, José Luis.

Víctor Peidro Cabanes

Vaig nàixer el 29 de desembre de 1956, i com tots o quasi tots, de família festera, i recorde que el meu avi matern, Pepe "l'Ou", què era moro vell, contava què va ballar el "Ball del Moro" en la Plaça de Bous d'Alacant.

El meu pare, Ramiro, d'Alcoi, no era fester, i tant la meua mare Paquita, com la meua germana Pepita, sempre confeccionant vestits de festes, la majoria de moro vell. Prompte vaig tindre l'oportunitat de treballar, i guanyar-me el meu jornal, vaig poder apuntar-me de moro vell, que era la meua il·lusió l'any 1975.

La meua trajectòria i vida de fester ha sigut de molt de maset, ja que és on millor ho he passat: cançonetes, marxas mores, entre moltes coses més, i sobretot, sentir-me molt a gust, amb la quadrilla que tinc i amb tota la filà. Agraït i molt feliç d'haver pogut tindre a les meues dos filles, María i Sara, apuntades a en els Moros Vells des del seu naixement, sempre amb el suport incondicional de la meua dona, i també festera, Eugenia, i de tota la família. I res més, esperant tindre salut i així poder celebrar també els 75 anys de fester.

Bones festes de Moros i Cristians 2025. Vítol al Patró Sant Blai!

Rafael Tormo Belda

Rafael Tormo Belda naix el 1974 al bressol d'una família de plena sang i tradició festera, pel que no és gens d'estranyar que tan sols un any després, el 1975, entre a formar part de la Filà de Moros Vells, seguint els passos del seu pare Rafael Tormo Albert, i obrint pas al mateix camí que seria seguit també per la seua mare, Maria Pilar Belda Soler, germanes i fills.

La presència dins del món de la festa pràcticament des del seu naixement li han permés no sols ser testimoni dels canvis i el creixement que s'han donat dins la Filà, sinó també poder apreciar totes les persones que han estat al

seu costat, no sols pel que fa a la família, sinó pel que fa a les amistats forjades dins dels Moros Vells. 50 anys, donen per a molt, és per això que Rafa, també ha format part de diferents juntes directives de la filà. Però sobretot espera pacient, com a fester de "cuna" i bocairentí, el moment de poder traure la relíquia del nostre patró Sant Blai pels carrers del poble el dia de la seua processó.

2025 és l'any dels seus 50 anys com a fester, any que marcarà el seu recorregut dins del món de la festa, especialment per tot el viscut, però sobretot per tot el que està per viure.

Eduard Blasco Vañó

Complir 50 anys com a fester és tot un esdeveniment, una fita màgica que tot bocairentí/ina en pro de la festa desitja celebrar. Aquests 50 anys em desperten un sentiment de respecte alhora que una mena de vertigen al mirar enrere.

És per a mi un bon moment per fer una reflexió de la meua vida com a fester, perquè la motxilla comença ja a pesar amb tantes i bones experiències viscudes.

Sempre he sigut marroc. He tingut la sort de què mon pare ho fora i decidira apuntar-me a la filà quan tenia un any de vida. Amb ell vaig aprendre les primeres nocions bàsiques de la festa: anar al maset, la importància del panellet i del ciri dels Marrocs, quan hem de portar barret i quan s'hem de posar el turbant, cantar els vïtols a la processó, veure la cordà des de la distància i, com no, les carrosses (me'n recorde d'aquella que es deia "la locomotora") i eixa impaciència per pujar-hi, tirar i menjar bona cosa de llepolies.

De sobte, com qui desperta d'un dolç somni, els anys de carrosses quedaren enrere i és quan va aplegar el moment d'eixir desfilant amb els meus amics. Perquè he de dir que no són sols companys de filà, són els meus amics. Amics de quadrilla bona part d'ells, amb els que

he viscut molts capítols de la meua infantesa i adolescència i també, per descomptat, com a adults. Aquest vincle compartit fa que l'amistat cobre més vida, si cap.

Aquells anys de marrocs adolescents van ser fantàstics. Per a mi les festes de Sant Blai eren uns dies d'explosió festiva on jo vivia intensament la festa per la nit, la qual cosa feia que em perdera actes de dia, com ara dianes, passacarrers i dinars en família. Quan donava senyals de vida era ja per la vesprada, preparat per tornar a començar de nou.

Però aquells anys també van passar inexorablement i van vindre experiències més serioses, però no per això menys memorables. Vull destacar com a bons records les capitànies d'alguns amics i familiars, com són Javier Pascual, Isabel Solbes, Javier i J.Miguel Cantó, Paco Blasco, Eduard, Merce i Blai Blasco. En totes elles vaig participar activament i vaig gaudir moltíssim de l'experiència.

I com no, la nostra capitania en l'any 2022, amb la qual vam ser partícips les esquadres "Trabuc d'Or" i "Duret". Van ser dies de diversió, d'emocions indescriptibles i per descomptat, tot un orgull per a nosaltres.

Vaig formar part també, com a tresorer, de la Junta dels Marrocs

des de l'any 2012 fins l'any 2016. Experiència enriquidora i de gran responsabilitat.

Ara, des de la perspectiva que em donen aquests anys com a fester, sent un marcat sentiment de pertinença a la Filà de Marrocs, on he desenvolupat grans lligams entre els components d'aquesta gran família. Procure viure activament la festa assistint a tots els actes possibles, però també al llarg de l'any hi participe, anant al maset quan és panellet, gaudint d'entranyables sopars i preparatius a la cuina, vivint el mig any i a la fi, pensant en les festes vinents.

Com a pare de dos bons marrocs, que són Eduard i Anna, intente transmetre'ls el meu amor per la

nostra filà i pel nostre poble. En aquesta tasca compte sempre amb el suport de la meua dona, qui malgrat no pertànyer a cap

filà, també participa de la nostra felicitat i sentiment fester.

Des d'ací, la meua enhorabona a aquells i aquelles que, com jo,

compleixen 50 i 75 anys de vida fester. Amb el desig de complir-ne molts més, Visca Bocairent i Vítol al Patró Sant Blai!

Antonio Vañó Cabanes

Antonio Vañó Cabanes va nèixer a Bocairent el 19 de març de 1960, fill i net de marrocs. Des de ben xicotet eixia a la festa i acompanyava son pare, participant a l'Entrada en l'esquadra dels xiquets, a la Processó junt amb la seua família, a l'Enterro de "la Mahoma"... Ser fill d'un marroc donava dret a participar en la festa sense estar apuntats a la filà, fins que complien els 15 anys i calia apuntar-se a "mig" per poder seguint participant a les festes com a marroc.

A la dècada dels 70 del S. XX, durant un temps no va tindre clar si volia seguir sent fester o no... Va ser a la dècada dels anys 80, quan son tio i padrí Vicent "el Pelut" (marroc de "solera"), aprofitant que es va fer *trage* nou de marroc, li va regalar a Toni el seu *trage* vell -del que encara conserva alguna peça a l'actual-. Però la dècada dels 80 portaria també moments de tristesa a la família i a la festa, amb la mort del seu germà Lao, que va marcar un temps de tristesa i dificultats per la família i també per a la festa.

A la segona meitat dels 80, Toni torna a ser un fester actiu, amb els amics suavos i marrocs, amb els soparets dels panellets (al maset dels Suavos) on cada mes preparaven el sopar uns per a la resta i d'aquells soparets va nèixer una amistat lligada a la festa que encara perdura hui en dia entre les quadrilles de les dues filaes -en festes encara s'ajunten les dues quadrilles per dinar un dia en cada maset. La seua implicació en la festa i en la filà, amb el pas dels anys ha sigut molt significativa. En 1992 va entrar a formar part de la junta de la Filà de Marrocs, amb el càrrec de vice-president, destacant d'este període a la Junta la celebració del 125 aniversari de la filà en 1993,

sent ell l'encarregat de la decoració i remodelació de la façana del maset. En l'any 2009 entra de nou a formar part de la junta de la filà, com a vocal de la Junta de Festes (a la comissió del Programa), com a coordinador del Programa. En 2010, amb motiu de la celebració dels 150 de les Festes de Moros i Cristians de Bocairent, l'Associació de Festes li va encarregar el disseny i realització del Monument a la Festa (que està emplaçat a la rotonda de baix de l'Avda. Sant Joan de Ribera), un projecte del que se sent molt orgullós per la importància que té i pel que significa per als festers i per a la resta del poble. També ha estat l'autor de diverses portades del Programa de Festes i va ser el guanyador del primer Concurs de Cartells anunciadors de les Festes en 1984 -ha estat premiat també en altres quatre ocasions al mateix concurs-. Toni ha estat també l'autor del disseny de l'actual banderí de la Filà de Marrocs, el banderí del 150 aniversari de la filà, el disseny del logotip de la commemoració i la decoració de la façana de la filà que es va fer també per a aquesta celebració tant important per als marrocs i marroques. Toni es mostra molt orgullós d'haver pogut format part de les comissions que va crear la filà per a les celebracions del 125 i el 150 aniversari de la seua fundació.

Ha realitzat altes importants dissenys i aportacions a la filà, com un quadro que hi ha al maset i que representa les nou filaes de les Festes a Sant Blai de Bocairent, i dos quadros que són molt importants per la nostra filà: el quadro dels difunts de la filà que hi ha a les oficines del maset i el quadro de relació de components de la filà, al saló del maset.

Toni és un fester compromés amb la festa i amb la filà que l'ha vist nèixer i a la que tanta estima té des de menut. Per damunt de tot, és un fester de "maset", de soparets de panellets, de quadrilla d'amics (marrocs i suavos), de desfilat al carrer, de festa i de broma, de treballar per la filà, de divertir-se i cuidar els costums i tradicions, a més d'un gran devot del nostre Patró Sant Blai.

Actualment, segueix formant part de la Junta Directiva de la filà, amb el càrrec de cronista i arxiver, realitzant una gran tasca en la recuperació i la digitalització de l'arxiu de la filà (documents i fotos relacionats amb el passat i el present de la Filà de Marrocs).

Per tot açò i per molt més en nom de la Filà de Marrocs: ENHORA BONA TONI i moltes gràcies. Esperem que siga un any molt especial per a tu, per a la teua família i per als teus amics i que siga un impuls d'energia fester que t'ajude a seguir molts anys més disfrutant de la festa en la Filà de Marrocs, la teua filà.

Vítol al Patró Sant Blai!.

Antonio Solbes Molina

Quan era xicotet i mon pare treballava, el meu avi Toni i mon tio Pepe Solbes em duïen al maset. Ells van ser els que em van contagiar la passió per la festa de Moros i Cristians. I ells van fer que la filà de Marrocs fora per a mi una part molt especial de la meua vida. Recorde com cada any eixia el dia de L'Entrada en la carrossa de la filà "Agencia Zaragoza" amb altres xiquets i ho pasàvem molt bé.

Uns anys més tard, quan vaig tornar de la mili, vaig poder complir el meu somni d'apuntar-me a la filà com a sencer. No obstant, vaig començar a treballar en el Bar Solbes i, per tant, no podia eixir de fester. Encara que cada vegada que sentia els pasdobles i les marxés mores que caracteritzen

als Marrocs eixia a veure'ls passar amb molta il·lusió per molta feina que hi haguera. A més, em sentia molt orgullós i afortunat de que cada any, en la Diana del Sant Crist, la meua filà vinguera a fer-nos la visita al bar. Tradició que espere que continue per molts anys més.

Mentre escric aquestes paraules em venen a la ment els instruments que el meu avi Toni va fer per a la filà de Marrocs. Per a ell, la filà era una segona família i, és per això, que amb molta estima va fer aquests instruments que es van estrenar en una "fuera" de la filà en el Portell l'any 1949, any que vaig nàixer jo.

Quan ja tenia 65 anys i em vaig jubilar, vaig reprendre la festa com a fester amb moltes ganes. Ara toca disfrutar de tots els meus fills, filles,

nets i netes que també són Marrocs. Moltes gràcies a tots el que estan al meu voltant i a la filà. Espere ser marroc durant molts anys més!
VITOL AL PATRÓ SANT BLAI!!!

Josep Lluís Pascual i Soler

"Marroc i músic", seria la millor definició de la trajectòria festera de Josep Lluís, amb una història que es remunta abans de l'any 1975, quan son pare José Luís apuntava al major de casa a la seua filà.

Des d'aleshores, aquell xiquet que no se separava de son pare durant els principals actes de festa, aniria a poc a poc forjant-se com a fester i fent les seues primeres incursions en el món dels "Caps d'Esquadra" on fins i tot va representar la filà en les desfilades infantils de la Festa del Panellet de la Junta de Festes. Recorda quan la filà feia una espècie de cursets de *cabo* que dirigia el tio Eduardo Gisbert "Oliva", maset amunt, maset avall provant algun sable dels que feia per als xiquets.

El seu creixement com a fester, anirà prou de la mà de la seua passió i estima per la música, la festeira i la música de banda en general. Tant és així, que des del moment que va entrar a formar part de la Unió Musical Bocairent, amb el clarinet, la música i la festa o la

festa i la música han marcat cada any les Festes de Moros i Cristians a Sant Blai de Josep Lluís, un poc com el pasdoble del tio Antonio Calatayud, "Músics i festers".

Si haguera de triar un dia de festa, sense cap dubte aquest és la Nit de Caixes i tot el que comporta (Retreta de les Caixes, sopar al maset i desfilada, i tertúlia eterna amb la gent que torna al poble per festes). És el dia de festes al que Josep Lluís intenta no fallar mai, així com també els anys que potser, a les dianes. En alguna ocasió ha participat també a la Retreta, un acte de festes al que la Filà de Marrocs hi participa de manera significativa. L'acte de la filà, el dia de Moros i Cristians amb el res pels difunts i la baixada a la Plaça en "zig-zag" també és un acte al qual li té molt de respecte, segurament l'acte més emotiu i singular de la festa.

Tot i no haver ocupat càrrecs de responsabilitat a la filà, ha gaudit de les capitànies de son pare (quan encara era un xiquet) i del seu germà Xavi, així com de la ce-

lebració dels 50 anys de marroc de son pare.

Ha sabut transmetre la seua, juntament amb la seua dona Carmina, l'estima per la música i per la festa, així com per la Filà de Marrocs, a les seues filles Júlia i Iris. Enhorabona pels teus 50 anys de fester, en nom de la Filà de Marrocs, amb el desig que en siguin moltíssims més.

Juan Doménech Vicedo

Encara que en la nostra família des de fa molts anys tenim nombrosos membres que pertanyen a la Filà dels Moros Marins, sense cap dubte, va ser ma mare la que ens va transmetre la il·lusió i el sentiment fester des de ben menudets, tant a mi com al meu germà i les meues germanes que som els primers marins de casa nostra. Sense oblidar que gran part de familiars nostres com el meu iaio matern (Justo Tambor), tios, cosins, nebots i alguns membres més, que malauradament, ja no estan amb tots nosaltres.

Recorde que va ser mon tio Vicent l'encarregat d'apuntar-me a la filà. Com anècdota caldria comentar que el mateix any que es va inau-

gurar el nostre maset actual, coincideix amb els cinquanta anys que soc fester.

Com correspon a la tradició, també vaig tenir l'honor de portar la relíquia en la processó de Sant Blai. He compartit bons moments al llarg de tots estos anys col·laborant en les paelles, també portant la canya les nits de cordà, a més a més per un temps una colleta de marins ens vam encarregar de portar la bandera de la nostra filà.

Són molt anys ja, i és per a mi un privilegi seguir endavant després d'estos 50 anys de fester expressant el sentiment que caracteritza el nostre poble.

Continuarem fent festa i que visca la Filà de Moros Marins.

Cipriano Beneyto Beneyto

Soc natural de Bocairent, i vaig néixer el 25 d'octubre de 1955. No puc dir que soc mosqueter perquè em ve de família, perquè no tinc cap avantpassat a aquesta filà.

Em sent orgullós de poder haver arribat a complir 50 anys a aquesta filà. I molts us preguntareu com vaig acabar ací, igual que es va preguntar ma mare aquell dia que li vaig dir que volia apuntar-me a mosqueter, que es va posar les mans al cap.

La meua resposta va ser que allí tenia amics, i havia quedat molt content de tots aquells, que en eixe moment em convidaren a eixir i saber què era ser fester i fer festa. Com bé he dit abans no tinc avantpassat, però tampoc tinc descendent, mosqueters, ja que tinc dos fills i una filla que cap dels tres ha seguit a aquesta filà.

No he exercit cap càrrec a aquesta filà, però sempre he estat a disposició de poder ajudar a tots els que formen la junta, sobretot el dia de l'Entrada. Tampoc he tingut el càrrec de ser capità, però no m'importa perquè no em fa il·lusió ser-ho.

Alguna de les anècdotes que puc contar, és un dia de Sant Blai, esmorzant a la plaça de l'Ajuntament els mosqueters de la quadrilla, esperant que isqueren de missa, enganyàvem a la gent que entrava a la plaça dient que ara sí que anava el coet, i així vam passar el matí. És una de les tantes anècdotes que tenim a la nostra quadrilla, perquè si ens posàrem a recordar podríem escriure un llibre.

Una altra de les tradicions que vam començar els que hui som els veterans de la filà, i a dia d'avui continuant els fills que són mos-

queters, és, com bé he dit abans l'esmorzar el dia de Sant Blai a la plaça de l'Ajuntament.

Espere seguir molts anys sent mosqueter i compartir amb la meua quadrilla molts més anys de festa i moltes més anècdotes.

Paquita Tomás Llavador

És difícil expressar en unes línies els sentiments que provoca l'arribada d'aquest aniversari. Venen al cap els primers records d'una xiqueta que veia al seu iaio vestit de mosqueter amb la capa de capità, al seu germà desfilant el 1966 a lloms d'un cavall com a capità en representació del iaio que per edat ja no podia muntar, la casa plena de mosqueters els dies de Sant Blai, la paella a la serra de cada agost amb la quadrilla, les visites al maset i una il·lusió, ser mosquetera quan allò no li estava permès a les dones a la nostra filà. La il·lusió es va convertir en realitat quan l'any 1975 les primeres dones vam ser admeses en la comparsa com a mosqueteres de ple dret, encara que amb la prohibició de desfil·lar a l'Entrada i, per tant, amb l'única

possibilitat d'eixir en camió, una cosa que de cap manera desaprofitarem, malgrat el nostre desacord i la il·lusió i obstinació a poder eixir en el bloc, cosa que molt prompte aconseguirem.

Recorde els esmorzars, els dinars, els sopars, la gran quantitat d'hores al maset entre música, festa i riures. Mentrestant, el nombre de dones anava en augment a poc a poc i la quadrilla va créixer fins a ser en l'actualitat un grup sòlid que continua amb la mateixa il·lusió i amb el sentiment de pertinença a la filà com a vincle d'amistat i germanor entre totes.

I com no, la il·lusió de veure com els mosqueters augmenten a la família, amb la meua filla, els nebots i que de segur prompte continuarà amb els nostres nets, donant-los suport sempre, de la

mateixa manera que ho van fer els nostres pares amb nosaltres. Així continuarem una tradició familiar de 140 anys amb la nostra benvolguda Filà de Mosqueters, la millor de Bocairent.

Jero Ferre Pascual

Jero va nèixer al si d'una família amb profundes arrels festeres vinculada sempre a la Filà de Mosqueters.

Aquell xiquet que son pare va apuntar amb orgull a l'edat de 4 anys, ha esdevingut amb els anys un mosqueter "de solera" com son pare i el seu avi patern i un gran fester.

Quan a les festes de 2025 complix els seus 50 anys de fester en actiu, a la seua filà, a la de la seua família ho fa amb l'orgull de qui torna la mirada enrere i pot comptar que ha tingut el privilegi de traure la Relíquia de Sant Blai a les festes de 2023, que ha format part de la Junta dels Mosqueters -durant els anys 2008/2012 quan sota la presidència de Toni Torregrosa, va ser el vice-tresorer de la filà i que ha viscut moltes vivències i anècdotes que enriqueixen la seua trajectòria festerà.

Un mosqueter que s'emociona cada any quan la seua filà inicia la Diana de Sant Blai, quan crida "Vítol al Patró Sant Blai" durant la Processó i quan veu els i les mosqueters/res disparant el dia de Moros i Cristians amb els mosquets i les metxes, tanmateix com feien els fundadors de la filà en el S.XIX i com ell ha fet durant molts anys, mentre ha pogut.

Jero ha sabut transmetre la seua estima per la festa i per la Filà de Mosqueters juntament amb la seua dona -Isabel- als seus fills Jero i Sergio. Ni tals sols la distància -per estudis durant uns anys i per treball en altres ocasions- han suposat un impediment perquè Jero pugui participar-hi a les Festes a Sant Blai.

Arribat el mig segle de fester, Jero es mostra agraït als seus pares per haver-los trasmès l'estima per la Filà de Mosqueters i per la festa, però també es mostra agraït a to-

tes i tots els components de la filà que durant la història de la filà han sabut mantindre l'essència dels Mosqueters i els seus trets característics.

Enhorabona Jero en nom de la filà. Per molts més i molt bons: Vítol al Patró Sant Blai!.

Manuel Nájjar Silvestre

Manuel naix el 21 de març de 1965 i s'apunta a la filà el 5 de febrer de 1975, quan encara no tenia els deu anys. Son pare i el seu germà major van ser moros vells. En canvi, Manuel demanava als seus pares que l'apuntaren als Mosqueters, on no coneixia a ningú. Era molt insistent, però com la cosa anava ajustada de diners, sempre li donaven llargues. Un dia de festes, el xiquet va mirar fixament a son pare i li va dir "I si em muic i no soc mosqueter?". La salomònica frase va suggerir a la família i, dos dies després, Manuel es va apuntar a la filà amb l'ajuda de Juan Vañó i Manuel Ferre "Campana", mosqueters que treballaven amb son pare. El va avalar el primer, Juanet "el de la Serreria", en un acte carregat de simbolisme, on els seus pares van haver d'esperar a la porta del maset.

Manuel ha desenvolupat una completa trajectòria dintre de la filà. Ha col·laborat en tot, especialment en la preparació de la borra, les paelles o la pericana. Li agrada gaudir amb la seua quadrilla de tots els actes, i particularment de la disparà amb els seus fills. En diverses ocasions ha fet de cap d'esquadra, tant de la seua quadrilla com de les oficials de la filà. L'any 2023 va ser portador de la Relíquia de Sant Blai i l'any passat, el 2024, va ostentar el càrrec d'alferes de la filà.

Té a gran part de la seua família en els Mosqueters, però menció especial mereixen la seua dona Puri i els seus dos fills, Carles i Guillem. Als tres, va tindre el desig i l'orgull d'apuntar i avalar ell mateix, als dos fills des de molt menuts. Enguany, a banda del cinquanta aniversari, Manuel ostenta la capitania dels Mosqueters. Un

motiu més de goig i alegria per continuar gaudint de la festa amb els seus i tota la filà. Enhorabona, Manuel, i que disfrutes de les festes 2025!

María Dolores Santos Lama

L'olor de pólvora, la pell estarrufada, acompanyant a Sant Blai any rere any des que vaig néixer. Tots recordem les festes per aquests grans moments que ens han anat fent un gran àlbum de records, que no sols guarda grans festes i menjars, sinó fraternitat, família, emoció...

Cada any he pogut gaudir d'una experiència nova, cada inici de festes és una altra oportunitat per a poder explorar i emocionar-te de mil maneres diferents. Recorde quan la meua germana va ser capitana o jo vaig portar la bandera, són moments que repetiria sense dubtar-ho.

Gràcies a la meua família, al meu avi per estar incondicionalment al meu costat, apuntar-me sent una nounada i inculcar-me tots els va-

lors que més enllà m'han anat ensenyant. Els meus pares, que mai van sortir en festes directament, però sempre han fet tot i més perquè estiguérem en tots els actes i poguérem complir tots els anys. Hi ha algunes tradicions que s'han perdut pel pas del temps, tots en coneixerem alguna. Opte per recordar al meu oncle Paco Francés que, durant la seua vida, escrivia poemes a les dones del maset, tant de bo poder afegir una de les seues línies per a commemorar els meus cinquanta anys, segur que ell haguera tingut millors paraules. Encara així el cercle continua, a la meua casa, la majoria estem més que implicats. La meua germana va decidir en néixer el meu fill seguir la tradició i apuntar-lo a la mateixa comparsa d'on som nos-

altres de tota la vida i esperem que així continue durant moltes generacions.

Rafael Balaguer Asencio

Va nèixer a Bocairent el dia 18 de juliol de l'any 1952, a una família de llarga tradició festera als mosqueters, tant per part de mare com de pare, ja que son pare va ser capità de la filà l'any 1960.

L'any 1975, i avalat per son tio Luis Asencio Pascual, ja és component oficial de la filà però participa com a mosqueter des de xicotet. Sempre ha eixit a actes com la nit de les Caixes, l'Entrada i la Processó amb la seua quadrilla mosquetera de tota la vida, amb la qual ha compartit moments de festa. Havent viscut molts anys fora del

poble, sempre que han arribat les festes ha fet tot el possible per a estar i poder eixir als actes.

En els 50 anys com a fester, ha tingut diversos moments importants com a membre de la filà, un d'ells va ser quan el seu cosí Hilari Asencio va ser capità a l'any 2008, sent ell el cap d'esquadra de l'oficial, i a l'any 2023, quan li va tocar traure la Relíquia, sent un moment de màxima emoció com a fester.

Amb esta trajectòria donar gràcies a la filà i els seus integrants per fer d'aquests 50 anys una cosa inoblidable.

Vítol al Patró Sant Blai!

Vicente Domínguez Pérez

Vaig nèixer a Bocairent el 18 d'abril de 1951, fill de Francisco "Salamó" i Maria "La Cristiana". Els meus germans són Miguel i Maria, actualment veïns de Bocairent. Els meus fills Vicente, Belén i les bessones Mar i Maria.

Potser no se'm coneix molt, ja que als 10 mesos vaig eixir de Bocairent i només en estius, festes i esdeveniments familiars acudia al meu benvolgut poble.

En la meua família hem sigut molt de les festes des de sempre: a més de mosqueters, hi ha contrabandistes, estudiants i moros.

Mon pare Francisco va ser l'autor de la lletra de la cançó "DEL MOSCATER", que des de l'any 1941 es canta en la nostra comparsa com si es tractara d'un himne.

Soc besnet de "Gosti, l'Aladrer", mosqueter de cap a peus, i tinc el seu mosquet. He tingut l'orgull i el plaer de disparar-lo diversos anys, després d'haver fet el mateix mon pare, que va ser qui me'l va entregar. Després d'aquests 50 anys de mosqueter, tinc grans records. Per citar-ne alguns, vaig fer la mili coincidint amb les festes i era trist recordar què estaria passant. D'altra banda, sempre arribava des de València a l'hora del sopar de la Nit de Caixes, i he sigut bastant inquiet i irònic: fa anys deixaven fer coses distintes una nit com aquella, i els meus amics de comparsa estaven impacients per veure qui

na idea se m'havia ocorregut. Hi ha hagut coses molt simpàtiques com unes caretes que vaig fer de cadascú, que se les posava un altre, de manera que anàvem amb les cares canviades. També hem desfilat amb guitarres, perruques exclusives, caps d'animals, etc., etc.

He desfilat tant en l'esquadra oficial com en l'especial de negres, que és una cosa que sempre m'ha atret i he disfrutat molt.

Vaig formar part l'última vegada que va eixir el cop, que desfilava al final de tot, darrere de la música; i que es va suprimir fa anys.

Tinc un record especial de la inauguració del maset l'any 1985 i, per això, vaig regalar a la comparsa un exclusiu quadre de ceràmica de Manises, que continua penjat damunt de la porta del menjador.

He tingut i tinc grans amics amb els quals he viscut situacions increïbles en festes; record especial a "Juanet el de la serradora", que era el pare del nostre actual president de la comparsa.

L'any 2023 i sense esperar-ho, vaig ser dels que van portar en la Processó la Relíquia de Sant Blai. És un fet que em va produir una gran alegria perquè és molt difícil que ocorrega, i per això, ho vaig fer amb una gran emoció i devoció.

Sempre he convidat a visitar el nostre poble i les festes, a familiars, amics i coneguts. Encara que això fera que no participara de ple

en les festes, em fa molt feliç que pogueren veure com de bonic és el nostre poble i la grandesa de les nostres festes. Els amics de la comparsa, des de l'any 2005 el Dia de Moros i Cristians dinem a ma casa -ja quasi 20 anys-.

Finalment, també amb els més pròxims, ens veiem tots els dimecres per a esmorzar; disfrutant de la seua companyia, de la naturalesa, dels records i de l'actualitat. Desplaçant-me des de València. Estic parlant de Manolo Campana, Juan Serrelles, Paco el Fuster, Blai Ferre, Pepet, Paco Mora, Quico Menta i Blai Pérez.

Poc més a dir, saludar als veïns i gent de Bocairent per a continuar orgullosos del nostre poble, els seus costums i festes, que tinguem salut per a poder-les disfrutar i exclamar... Vítol al patró Sant Blai!

BOCAIRENTE

MOROS Y CRISTIANOS

Fiestas de Interés Turístico

1975

CAPITANIES 1975

FILÀ D'ESPANYOLETOS
Mª Vicenta Casa Vicedo

FILÀ DE GRANADERS
Vicente Ferre Gramage

FILÀ DE CONTRABANDISTES
Mª Rosario Pérez Silvestre

FILÀ TERÇ DE SUAVOS
Begoña Silvestre Cabanes
Alfredo Silvestre Solbes

FILÀ D'ESTUDIANTS
Francisco Castelló Mora

FILÀ DE MOROS VELLS
José Jiménez Sempere

FILÀ DE MARROCS
Antonio Galiana Belda

FILÀ DE MOROS MARINS
Montserrat Beneyto Belda

FILÀ DE MOSQUETERS
Bautista Ferre Sempere

Ara fa 50 anys...

1975

Any rere any aquest article té com a objectiu mantenir vives aquelles efemèrides que marquen el present de Bocairent. Cinquanta anys enrere, l'any 1975, Bocairent es reafirmava en la construcció d'un futur ben prometedori. Hui, el 2025, som testimonis de tot aquell camí que, no exempt de dificultats, hem anat recorrent per tal d'identificar-nos com al poble que som.

Feia uns anys que un dels projectes de major envergadura era la construcció de la Ronda Sud. El 1975 sols faltaven pocs retocs estètics, i per tant al mes de setembre, fou oberta al trànsit aquesta nova via que facilitava l'accés al centre històric de Bocairent i al seu mercat municipal. Aquesta nova ordenació del trànsit suposava la conversió del carrer Bisbe Miró en una via de sentit únic i, per tant, una considerable descongestió del tràfic al nucli urbà.

També començava a veure la llum un nou accés al poble pel Pont de Mitja Calça a través de l'actual carrer Vinalopó. A aquestes remodelacions urbanes s'afegia la incorporació de noves zones verdes. Fins a 1500 plantes i arbres foren plantats als carrers Rei en Jaume i Dos de Maig, entre altres.

D'altra banda, el dia 21 de març es publicava el Decret pel qual es declarava conjunt històric-artístic el nucli històric de Bocairent. Just una setmana després, el periòdic Levante publicava la notícia, que tancava amb les següent paraules: *"Con este nuevo galardón, reconocimiento del Estado a todos sus valores, comienza ahora una nueva etapa, en la que el Ayuntamiento deberá volcarse, aparte de los proyectos urbanos en marcha para esta zona, en el cuidado de sus descarnadas piedras, en la limpieza de sus sillares, en la restauración de algunas casas semiderruidas, evitando algunos encalados que son un atentado contra el arte y la historia. Y los vecinos a sentirse más responsables, como hasta la fecha, y sin título alguno, lo han venido haciendo"*.

Potser en relació amb la fita anterior tingué lloc el pas de Televisió Espanyola pel poble. Un equip format per Fernando L. Rodríguez

com a guionista i José Alcón com a càmera, es presentaren al poble per a filmar imatges del patrimoni artístic, gastronòmic, cultural, històric i industrial. Aquestes formarien part d'un episodi del programa *Viajar*, patrocinat pel Ministeri d'Informació i Turisme, per tal de donar visibilitat a les diferents poblacions rurals del territori.

Aprofitem aquestes línies també per a donar l'enhorabona a la Filà de Moros Marins, ja que el 1975 inauguraren el seu actual maset. Fou aquell 8 de novembre quan, al carrer Víctor Pradera (actual carrer Sant Agustí), autoritats locals i religioses encetaven la nova seu festera mentre la Unió Musical Bocairent i la banda de música d'Atzeneta amenitzaven l'acte. D'altra banda, el Banc de València i el Banc Espanyol de Crèdit inauguraren les seues sucursals durant el mes de setembre. L'arribada d'aquestes entitats tingué molta repercussió per a la indústria i el comerç local.

Bocairent sempre s'ha mostrat com un poble compromés amb l'art en totes les seues expressions. Anys enrere, la Caixa d'Estalvis de València i el Gremi de Fabricants local ja convocaven les Beques per a pintors de l'Ajuntament. Maria Teresa Cámara Escribano i Jesús Pérez Bondia, procedents de l'Escola Superior de Belles Arts de San Fernando de Madrid, i Conxa Daud Picó, de la de Sant Carles de València formaren aquesta promoció d'artistes. La pintura de les becàries, a pesar de procedir de diferents escoles, presentaven una visió femenina, sense estridències, amb traços fermes i suaus i amb la seguretat d'artistes plenament consagrades. Pérez Bondia, en

canvi, presentava un estil més intimista, colpidor, de tonalitats obscures producte de les seues emocions interiors. Els tres, en finalitzar l'estada, deixaren escrites boniques paraules d'agraïment que podem llegir al noticiari local de fa cinquanta anys.

Mentrestant, al Concurs Anual de Dibux Fester ja despuntava un jove Javier Cerdà Silvestre.

L'esport també té les seues efemèrides, ja que el 1975 se celebraren 25 anys de la creació del CE Bocairent. El camp de futbol de La Pedrera acollí un partit de final de temporada un tant especial. S'enfrontaren, amistosament, el filial valencianista CD Mestalla i el Bocairent. La clavariessa de les Festes de Sant Agustí va ser l'encarregada de posar en joc la pilota per disputar-se un partit en què, a pesar de la diferència de nivell, el Bocairent es va mantenir ferm i va resultar ser un partit ben competitiu i emocionant.

La festa també ens regalà moments per al record, i és que el Panellet de la Junta de Festes se celebrà a l'agost. El dia 2 es va desfilat des del pont fins a la plaça, on tingué lloc una revetlla popular que posà fi a la nit. El diumenge dia 3, després de la missa pels difunts i el corresponent repartiment de panellets, tingué lloc una desfilada-concurs infantil amb la participació solament de les Filaes de Granaders, Terç de Suavos i Moros Vells. La crònica del moment fa referència a aquestes filaes: "*que con marcialidad y elegancia dieron una prueba de fecundidad festera y ejemplo de calor y entusiasmo que faltó en el resto de Filaes*". Davant el mèrit de la participació d'aquestes, el jurat va atorgar tres primers premis, fet que va alimentar distintes opinions entre el públic.

Aquest any fou testimoni de la primera ordenació sacerdotal d'un jove bocairentí. En Andrés Asensio Bellver va rebre la consagració el dia 22 de juny, de la mà de l'arquebisbe de València José Mª García Lahiguera. El mestre de cerimònies va ser En Vicente Moreno, qui, junt amb trenta nou sacerdots i la coral de Manuel, acompanyaren al recent ordenat.

Aquest article reafirma l'activitat cultural que tenim com a poble. Com ja he remarcat en ocasions anteriors, queda patent la importància de revisar el nostre passat, ja que sols així podem conèixer millor el nostre present. ***No deixem mai d'escriure el nostre present perquè sols així li donarem vida a la Història; sols així construirem un futur millor.***

Joan Castelló Cantó

A tall, weathered stone cross stands prominently in the center of the frame. The cross is made of rough, grey stone with visible lichen and moss, suggesting age. It has a simple Latin cross design. The background features rolling green hills under a vast, blue sky filled with wispy white clouds. The sun is positioned directly behind the cross, creating a bright, glowing effect. The foreground consists of dry, brownish grass and low-lying shrubs.

Record i HOMENATGE

Florentino Gutiérrez Sanz

Setembre s'acomiajava donant-nos una trista notícia: Florentino ens havia deixat als 67 anys.

La seua estima cap a la Filà de Granaders comença des de la infància, ja que de menut vivia molt a prop de l'antic maset que hi havia a la Cantereria i això va despertar en Florentino un gran afecte pels Granaders. D'aquesta manera, Florentino havia crescut amb gran complicitat cap a les nostres festes i cap a la nostra filà. Quant a la vida festera de Florentino, des que es va apuntar a la nostra filà al 1965, als 8 anys d'edat, sempre ha sigut un membre molt actiu en tots els actes que es duen a terme en les festes de Moros i Cristians. En tota la seua trajectòria, Florentino va ser capità dels Granaders al 1981 i al 1987 va tindre l'honor de ser portador de la Relíquia, a més de formar part de

la junta de la filà. Tot i això, una de les festes més especials per a Florentino van ser les de l'any 2015, la qual va gaudir amb tota la seua família d'una manera molt especial, primer per complir 50 anys de fester, segon per ser l'alferes de la nostra filà i tercer per formar part de la capitania de la seua filla Mª Carmen.

Malauradament, el somni de repetir capitania l'any 2016, no es va poder complir, Florentino va renunciar al càrrec per motius de salut uns mesos abans de les festes. Cal esmentar que la seua passió per la festa ha sigut el tret d'inici perquè, durant molts anys, tots els membres de la seua família, la seua dona, les seues filles i el seu fill formaren part de la filà i pogueren gaudir en família d'aquestes festes, que també simbolitzen eixe sentiment d'unió i calidesa familiar.

Florentino, moltes gràcies per formar part dels Granaders i d'haver participat en la festa fins l'últim moment. Sempre et mantindrem en el record de la nostra filà.

Descanse en pau.

Olegario Doménech Ferre

Va nèixer el 10 d'abril de l'any 1931 en una família de tradició festera i vinculada especialment a la Filà dels Suavos. Era fill i net de suavos. Ja de molt xicotet, als tres anys, de la mà de son pare Vicente Doménech Castelló va començar a eixir i a participar de la festa.

Es va donar d'alta en la filà l'any 1959 i en els anys 60 va fer en nombroses ocasions de cap d'esquadra en les desfilades del dia de l'Entrada i en les dianes. Solia ser un dels cabos de l'oficial de la filà en l'Entrada.

Com a fester li agradava participar de tots els actes de la festa. Els actes més importants per a ell eren l'Entrada de Moros i Cristians, la Diana i la Processó del dia de Sant Blai. I l'acte més especial, com a bon suavo, era el Piquete, que el disfrutava especialment.

Durant la seua vida festera va col·laborar activament en diverses iniciatives i activitats de la filà, destaca l'aportació a l'arxiu de la filà de còpies del reglament de festes

dels anys 1896 i 1934 i també altres programes antics. En els anys 70 va participar en desfilades organitzades en altres localitats, al voltant de València, per la Junta de Festes a Sant Blai, per a donar a conèixer les festes Moros i Cristians.

Va fer d'apuntador en la celebració de les ambaixades del dia de Moros i Cristians uns quants anys. L'any 1998 va tindre l'honor de ser portador de la relíquia en la processó de Sant Blai, sent este, un acte molt especial en la seua vida. L'any 2009 va celebrar amb molta il·lusió els 50 anys de fester en actiu al costat de la seua família i d'altres veterans de la filà.

La seua última "desfilada", al costat del banderí dels suavos, va tindre lloc l'any 2020 en una visita molt emotiva d'uns quants festers i representants dels suavos, que el dia de Moros i Cristians van anar a la Residència Sagrado Corazón de Jesús, a on estava intern, i va desfil·lar i compartir anècdotes de la festa amb tots els presents, aquella vesprada ens l'ha estat recor-

dant amb molt d'afecte i emoció fins als seus últims dies.

El passat 7 de juny de 2024, als 93 anys d'edat, ens deixava estant en el quadre d'honor de la filà que ha portat tota la seua vida en el cor. Segur que allà a on estigues, quan vinguen les festes de Sant Blai et reuniràs amb els amics suavos també absents per a cridar tots junts: ¡Vítol al Patró Sant Blai!

Descansa en pau.

Eusebio Puerto Pérez

Eusebio Puerto Pérez ens va deixar el 31 d'agost, després d'haver lluitat contra un càncer només com ell sabia fer, amb esperança i alegria fins al final.

Era un fester que engrandia la festa vivint-la, disfrutant-la, col·laborant, aportant idees, compartint, divulgant-la per allà on anava. L'apassionava obrir les portes del maset i posar una nova cadira a tot aquell que volguera conèixer les nostres festes, la nostra comparsa, el nostre maset i la seua quadrilla. Se li il·luminaven els ulls quan recordava a cada un dels que, gràcies a haver provat alguna volta, ara segueixen disfrutant de les festes. Perquè, per a ell, el nostre maset, la nostra comparsa, les nostres festes i el nostre poble són els millors del món.

Va saber transmetre l'experiència d'un fester a tots aquells que

vam entrar al maset per primera vegada de la seua mà. Sempre amb il·lusió, alegria i emoció. però sense oblidar la responsabilitat i la serietat, perquè la festa poguera seguir endavant i tots poguérem disfrutar-la.

El 1947 la seua mare el va a puntar a moro vell amb només uns mesos de vida. Va formar part de la junta de la filà com a tresorer de 1976 a 1978. Va traure la Relíquia de Sant Blai l'any 1982. Del 1986 al 1987 va representar els Moros Vells a la Junta de festes. Aquell mateix any, junt amb la seua quadrilla, van recuperar el Ball del Moro, oblidat des de 1943. I amb molt d'orgull va poder celebrar els seus 75 anys de fester el 2022.

Va ser N°1 de la nostra comparsa menys anys dels que a ell i a tots ens haguera agradat.

Tornar a entrar al maset, sentir la marxa mora botant al cor, po-

sar-se el vestit de moro vell, eixir de casa per anar als actes, com serà de difícil!... Però sentirem que estàs amb nosaltres i direm ben fort des del nostre cor:

VITOL AL PATRÒ SAN BLAI.

Enrique Sisternes Tormo

Va nàixer el 14 de desembre de 1929, dins una família de gran tradició festera i alta participació a la Filà dels Marrocs. Enrique, més conegut com "Llonganissa", va ingressar a la filà l'any 1943 amb 13 anys, i des d'aleshores ha format part activa de la festa de Moros i Cristians. Des de ben jove va estar interessat en la divulgació i participació de la festa, fins al punt que en l'any 1981 va iniciar, amb una exposició, la creació d'un museu fester a la seua casa amb els programes de festes de Moros i Cristians existents des de 1900, principalment de Bocairent i també d'altres pobles arreu de la península que celebren aquesta festa. Un museu familiar, ple d'història i emoció que no només va estar a aquella habitació tan coneguda del Barri Vell sinó que també els va exhibir en diferents llocs i moments, col·laborant amb la Junta de Festes en l'homenatge realitzat al pintor

local Blas Silvestre en 1983 i amb la UNDEF al II Congrés celebrat a Ontinyent el 1985.

Amant de la tradició i la cultura festera, va ocupar el càrrec de sergent de la filà durant cinc anys no consecutius entre el 1976 i el 1990 i va formar part del grup d'homes que va iniciar el conegut "bloc" l'any 1977. A més, del 1980 al 1983 va formar part de la junta directiva. Per aquells moments, es va apuntar a la Filà de Granaders durant dos anys i el 1982 va ser portador de la Relíquia de Sant Blai amb molta il·lusió. Un any després va tornar a ser portador de la imatge de Sant Blai, aquesta vegada amb la Filà de Marrocs. L'any 1993, junt amb la celebració dels 50 anys de fester, va ser alferes de la filà i, posteriorment, al 1994 va complir el somni de ser capità. En 2018, coincidint amb el 150 aniversari de la filà, Enrique celebrà els 75 anys de fester acompanyat de la família amb molta alegria.

Des d'aquell moment no ha tornat a eixir en l'Entrada per afeccions pròpies de l'edat, però ha seguit la festa ben de prop i amb passió fins que, amb 94 anys, ens va deixar. Totes les persones que l'hem conegut sabem que des d'allà on estiga ens acompanya i de segur estes festes cridarà: Vítol al patró Sant Blai!

Antonio Vañó Corachán

*"Marinero, desplega
las velas que el viento
cesando va ya."*

Marino quasi 40 anys, des de xicotet sentiment de suavo, un llegat procedent de son pare, Leopoldo, qui li inculcà el sentiment fester. Capità l'any 1994, membre de la junta de la filà durant uns 8 anys i membre de la Junta de Festes durant 4 anys. La seua trajectòria festera només marca un fet innegable: fester de maset, participatiu i devot a Sant Blai. Si recordem les marines i els marins a Toni "Corachán", és per la seua elegància com a cap d'esquadra, la seua predisposició per a fer el bé per la filà, el bon humor, i pel somriure que li produïa anar al maset. També el recordarem amb la quadrilla

i, moltes vegades, amb la quadrilla de la seua dona Amalia, a qui va transmetre la passió per la festa i, posteriorment, fent el mateix amb les seues filles, transmetent-nos l'estima per les tradicions bocairentines.

El passat 11 d'abril de 2024 ens va deixar de forma sobtada, i la llum del nostre far es va apagar. Massa prompte ens has deixat; encara et quedaven molts soparets al nostre vaixell, nits de còmpul, o desfildes on lluir el "sable" pel Ravalet. Ara fas esquadra al cel i, com diu molta gent, continuaràs sent eixe "cabo" esvelt. Nosaltres sabem que al cel tenim un balconet que ens aplaudirà ben fort en cada acte i cridarà ben fort: "VITOL AL PATRÓ SANT BLAI!"

*Navega en pau, papa.
T'estimem!*

Antonio Vañó Sirera

Va nèixer a Bocairent el 15 de novembre de 1938, en el si d'una família mosquetera, i ha participat activament en la festa des de ben menut, any darrere d'any, encara que, per circumstàncies de l'època, no es va donar d'alta en la filà fins l'any 1963. Va ser avalat per son tio Francisco Sirera Tudela.

En tots estos anys ha sabut transmetre i inculcar l'esperit fester i les tradicions de la filà a les seues filles mitjançant el seu exemple.

Toni era un gran fester:

Fester al carrer, sempre participava en tots els actes: l'Entrada, les dianes, la disparà. El mosquet, la pólvora, el sebo, la metxa, tot un ritual de preparar i disparar el mosquet el dia de Moros i Cristians, era el dia que més li agradava de les festes.

Fester de maset, col·laborava activament en l'elaboració de les paelles, la pericana, la borra. Per Antonio això era la festa, compartir amb els amics eixos moments d'harmonia, tertúlia, treball, per-

què després tota la filà puga disfrutar d'un bon dinar. Li agradava fer rogle amb els més jòvens contant-los anècdotes dels seus avantpassats.

Fester en casa, la casa familiar, tal com feien els seus pares, sempre ha sigut i serà punt de trobada per a familiars i amics, per a prendre un herberet i unes pastes, tant el dia de Sant Blai com el del Sant Crist.

Va tindre l'honor de ser portador de la Relíquia de Sant Blai en l'any 1994.

Va ser un dels pioners a preparar la festa de Sant Blai a València, primer a l'església de Sant Martí i posteriorment a Sant Agustí.

També fora del poble va mostrar i pregonar la seua passió per Bocairent i les seues festes, portant en una ocasió a Mislata (on era conegut com a Toni el de Bocairent) una representació de cada filà, fins i tot de fer-los vibrar amb "la disparà dels Mosqueters".

L'última vegada que va estar en el nostre maset va ser per veure com

la seua família mosquetera creixia, dia en què van causar alta en la filà el seu gendre i el seu nebodet Izan, al qual va tindre la satisfacció d'avaluar.

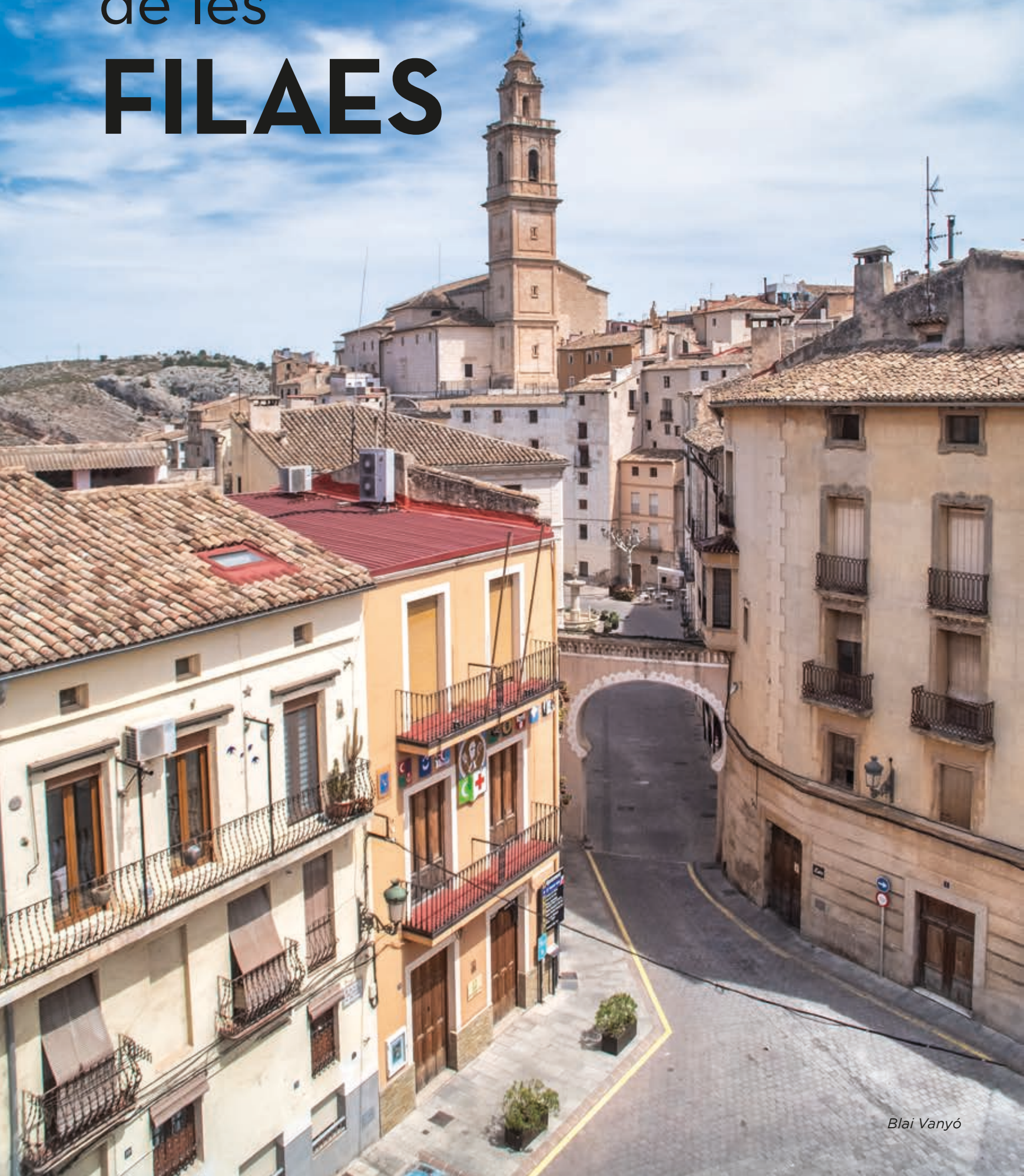
El matí del 27 de març una trista notícia ens va arribar, Antonio ens havia deixat.

Adeu a un gran fester, un gran mosqueter.

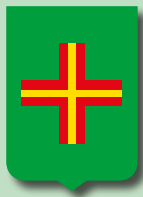
D.E.P. Toni "Cuc"

Col·laboracions de les **FILAES**

Filà d'Espanyolitos

Any de fundació: 1903

Número de components: 221
(inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1989
carrer Baixada Sant Crist, s/n

CAPITANIA
ALFERESIA

SALOMÉ BENEYTO CALABUIG
FUENSANTA AGULLÓ SAPLANA

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Alicia Beneyto Belda
Manolo Espinós Silvestre
Mònica Gómez Molina
Lluís Beneyto Micó
Salomé Beneyto Calabuig
Luisa Belda Pérez
Raquel Sanz Molina
José Miguel Pastor Jornet
Sonia Camarasa Olivares
Hugo Beneyto Belda
Francisco Beneyto Calabuig
Damián Beneyto Micó
Eva Mª Gómez Molina

VOCALS

CRONISTA DE LA FILÀ

Rafael Molina Sempere

BANDA DE MÚSICA

Unió Musical Benicadell de Castelló de Rugat

Present i futur de la nostra Filà

La nostra Filà d'Espanyoletos, tot i ser una de les menys nombroses, actualment compta amb un gran nombre de xiquetes i xiquets. A Bocairent, és tradició molt arrelada apuntar als nostres fills i filles a la filà o filaes que pertanyem els pares i les mares, de ben menuts, durant les primeres festes de la nostra vida o fins i tot abans de nàixer.

Com que qui no té la vespra no té la festa, des de 2010, sent presidenta Paqui Molina els diumenges de gener que dinem al maset s'organitzen tallers per als més menuts i menudes. Al llarg dels últims anys han realitzat nombroses manualitats i participat en diferents jocs: taller de fermalls, polseres, pintura, títelles... El dia de la Publicació de 2024 vam organitzar el I concurs infantil de cartell anunciador de les nostres festes. El dia de la desfilada del ciri, una vegada exposats tots els treballs, tots els membres de la filà van votar el millor cartell. L'espanyoleta Carla Garcia va ser la guanyadora tot i que el nivell de totes les obres presentades va ser molt alt.

Al llarg dels últims anys hem vist com ha augmentat la participació de tots els membres més menuts en els actes de la nostra festa, principalment en les desfilades. El canvi d'horari de la desfilada del ciri i panellet, desfilat de vesprada, ha propiciat la participació de les xiquetes i xiquets en aquests actes. Últimament són dues esquadres les que participen, una

de més menuts i altra de més majorets que inicien la desfilada davant de les dues bandes. Així mateix, destaquem la participació en la desfilada infantil que es va encetar en el Panellet de la Junta de Festes de 2023, i que considerem tot un èxit.

Volem ressaltar un fet importantíssim per a la nostra filà i és que després de molts anys, a l'Entrada de 2023 es va recuperar l'esquadra oficial infantil amb

variacions. Un bon grapat de xiquetes i xiquets va participar en l'Entrada realitzant tres de les nostres variacions.

Fer variacions implica un compromís amb la festa i la filà, implica una motivació i un ambient extra. Tots els diumenges del mes de gener, puntualment tots els membres de les esquadres oficials acudim al maset a assajar a ritme de pasdoble. Moments de passar-ho bé, de fer memòria, de debats que si girem a la dreta que si girem a l'esquerra... Moments de recordar assajos passats en la zona de l'antiga fàbrica de Rasilan, a la ronda sud, i moments que hem aprofitat per a encoratjar els nostres menuts i transmetre'ls la passió per la nostra festa i les nostres tradicions. De la mateixa manera que els més majors de la filà van fer en el seu moment. Les caretes de satisfacció i concentració dels nostres menuts en aquestes entrades fa patent l'estima que tenen cap a les seues senyes d'identitat i és una garantia de la continuïtat de part de la nostra idiosincràsia.

Tot i que de ben menuts ens agrada veure'ls desfilant, sempre hi ha més menudets que continuen gaudint dels moments de confeti i caramels a les nostres carrosses.

També és un orgull per a nosaltres que aquestes festes passades una esquadra de xiquetes i xiquets participara en totes les dianes: Sant Blai, Moros i Cristians i Sant Crist. Fins i tot, van ser ells qui van realitzar la guàrdia de la missa del matí de Moros i Cristians al Monestir.

Un altre tret d'identitat de la nostra filà és la desfilada del canvi de bandes. Una desfilada que lluny de ser formal és completament festiva: celebrem el final d'unes festes més, celebrem que tenim alferes i capità o capitana nous, celebrem que hem gaudit de grans moments... Sense dubte, qui més gaudeix d'aquesta desfilada és la xicalla. Pot ser també els més majors de la nostra filà, que comproven com tot el que va sorgir un dia del Sant Crist de fa més de cinquanta anys, continua repetint-se. Una vegada arribem a la punta del pont, comencem una desfilada més o menys formal, però els membres més joves i els més menuts bé saben que el que toca és fer volar les nostres capes al ritme de la serpeteta. Ens ho demanen repetides vegades i finalment cada any no podem deixar de gaudir de la nostra peculiar desfilada i acabem les nostres festes enlairant al cel les nos-

tres capes. Enlairant amb elles els moments viscuts, els nostres desitjos i les nostres il·lusions per enllestir les pròximes festes.

Sabem que els nostres menuts, amb totes aquestes vivències omplien la seua motxilla festera i forgen records i amistats que possiblement els duraran per sempre. Sense cap dubte ells són el present i el futur de la nostra festa i de la nostra filà. En la mesura que estimen els seus trets d'identitat els sabran cuidar i transmetre a les generacions futures.

Filà de Granaders

Any de fundació: anterior a 1860

Número de components: 172 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1985 - carrer Baixada Sant Crist, s/n

CAPITANIA
ALFERESIA

CRISTÓBAL NÁCHER BERENGUER
MARÍA AMPARO DOMÉNECH CUCART

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Juan Manuel Vañó Monerris
José Antonio Sanchis López
Joan Perigüell Sempere
Ana Vicenta Belda Tortosa
Josep Espinós Sanz
Josep Antoni Belda Tortosa
José Antonio Ferre Beneyto
Tere Ferre Jornet
Antonio Ferre Francés
Rafael Puerto Guaita
Ramón Tortosa Aparicio
Paqui Molina Gisbert
Antonio Calabuig Baldó

Joan Vañó Calatayud
Silvia Molina Sánchez
Vicent Barberá Tomás
Raúl Ferre Jornet
Aida Carbonell Jornet

VOCALS

CRONISTA DE LA FILÀ

Isabel Marco Pascual

BANDA DE MÚSICA

Unió Musical San Diego de Lloc Nou d'En Fenollet

Sant Blai i la Filà de Granaders. 150 anys d'història

Les festes del 2024 van suposar una fita històrica per a la Filà de Granaders, ja que es complien 150 anys en què la filà és portadora de la imatge de sant Blai en la processó. Aquest fet tan característic compta amb uns orígens i amb una preparació concreta per al dia dedicat al nostre patró, tant abans de la setmana gran de festes com d'unes tasques concretes durant tot l'any. Per aquest motiu, volem aproximar al públic aquest fet tan representatiu de la nostra filà i manifestar la feina que moltes vegades no és perceptible, però que sí que cal conèixer.

Context històric

Primerament, per a entendre el nostre paper en la festa, cal dirigir-se cap a les fonts escrites que estan al nostre abast. Sobre la connexió dels granaders amb la imatge de sant Blai, tenim constància d'aquest fet gràcies al text de Francisco Vañó Silvestre en "Bocairent, fiestas a San Blas, obispo y mártir", el qual exposa que *"debido a que la Antigua Española no pudo sacarlo hacia 1874 y los granaderos heredaron este honor y este deber"*.

Aquesta afirmació anterior ens fa preguntar-nos sobre l'origen de les nostres festes, i sobretot, de la formació de les nostres filaes.

Per aquest motiu, és clau la informació que apareix sobre la Filà de Granaders al llibre "150 anys Moros i Cristians. Bocairent 1860-2010" de la mà de Josep Calatayud Beneyto. La seua participació al llibre, a banda de ressaltar els orígens sobre la nomenclatura de la nostra filà, també ens indica el motiu de per què som els Granaders els portadors de la imatge del nostre patró. D'aquesta forma, Calatayud ens informa del procés de la formació de la filà, mostrant diferents hipòtesis sobre com va perdurar aquest nom. Tanmateix, el text definitiu del perquè som els encarregats de portar a sant Blai i fer-nos càrrec d'aquesta imatge recau en el següent fragment:

"Des de 1860 fins a 1900, quan es regulen més detalladament en el reglament eixe any les festes de Moros i Cristians, han estat molts els anys que la filà de Granaders ha tingut el càrrec de capità ma-

jor –malgrat que qualsevol persona de qualsevol filà podia oferir-se a assumir-lo–, i la responsabilitat que suposava, també els honors, com era eixir la primera per tenir el capità major. [...] D'aquesta responsabilitat llargament suportada vénen algunes de les singularitats o privilegis de la nostra filà [...], com portar a sant Blai en la processó [...]."

Amb aquestes paraules, trobem una connexió total amb la informació que ens dona al principi d'aquest apartat Francisco Vañó Silvestre. Pel que fa als deures, el més significatiu és el muntatge de les andes de sant Blai, de les quals parlarem més endavant. Tanmateix, creiem convenient recalcar que al llarg del temps, els granaders hem tingut altres tasques, com l'any 1950, quan el 19 de juliol –a causa de la benedicció i inauguració del pont de sant Blai– els granaders del moment són els encarregats de traure la imatge del sant, malgrat que era feina del gremi de bataners i moliners, però al ser únicament dues persones, els portadors de la imatge foren els membres de la filà d'eixe moment. A l'igual ocorre en el que hui en dia coneixem com la "guàrdia" a sant Blai: fins al 1955 aquesta escorta que es fa a la imatge del nostre patró la feia la Guàrdia Civil, però des d'aquest any, degut a l'increment de festers a la filà fins al present, va recaure també en la nostra filà. Volem matissar que aquesta informació la podem trobar a les me-

mòries no publicades de José Cantó Calatayud, les quals va deixar a la filà com a font d'informació per a poder conèixer en profunditat les nostres festes i la història de la nostra filà.

Les andes i sant Blai: preparació i muntatge

Arribem al present de la nostra festa i amb ella a un dels moments més rellevants per als granaders. Es tracta del transport i muntatge de les andes que transportaran a sant Blai en la processó. Per si hi ha qualsevol dubte, definirem el terme “andes” tal com exposa el diccionari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), el qual mostra que és *“espècie de plataforma, generalment adornada, amb una barra horitzontal a cada costat, que s'utilitza per a transportar una imatge, una relíquia d'un sant o altre objecte religiós, especialment en una processó”*.

Per a explicar aquest fet, primerament cal esmentar que, actualment, les andes es troben a la part inferior del Monestir. Però no sempre ha sigut així, ja que aquesta ubicació ha anat canviant al llarg de les necessitats i del temps. Primerament, les andes es trobaven a un racó de l'església de Nostra Senyora de l'Assumpció que ningú necessitava i posteriorment, les andes es guardaren a la part superior d'aquesta. Després es van guardar on actualment es localitza el Museu d'Oficis i Costums de Bocairent, i com no hi havia cap local concret per a guardar les andes, des de fa aproximadament una dècada es mantenen guardades a l'emplaçament actual.

Reprement la preparació de les andes per a les festes, els granaders comencem el nostre treball acudint uns quinze dies abans al monestir per a revisar i comprovar que tot està correcte. Més endavant, quan queda una setmana per a les festes, la Junta dels Granaders torna al monestir per a netejar i

transportar les andes fins al temple parroquial. Una vegada en l'església i fins al dia de la processó, es deixen al costat del pas de “l'Amarraet”.

Amb l'arribada del diumenge de la setmana de festes, després de la missa, es baixa la imatge del sant del retaule principal i es comencen a muntar les andes. En aquest moment, totes les filades acudeixen a fer la salutació a les autoritats. En el cas de la nostra filà, molt pocs membres hi van perquè els voluntaris estan muntant les andes per a la processó de la vesprada. Ja entrada la vesprada, s'acaba de preparar la imatge i les andes per a la processó. Anys enrere, les andes s'engalanaven amb més flors (ja que venia un florista per a decorar-lo pomposament). Malauradament, després de la restauració de les andes en 2018 (sent aquestes del 1972), el restaurador va exposar que perquè les andes no es feren malbé, calia que la decoració amb flors fora més ínfima.

Amb tot enllestit, comença la Processó de sant Blai, un dels actes més estimats pels festers i festeres de Bocairent. Cal esmentar que la processó compta

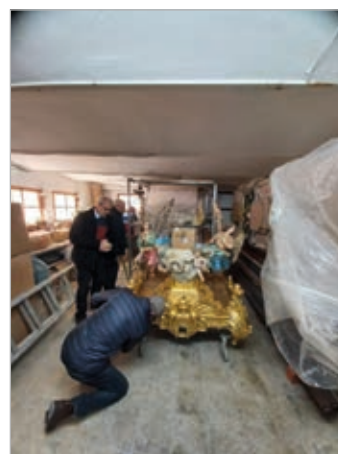

amb dos tornos: des de l'església fins al monestir, i viceversa. Perquè quede clar qui són les 16 persones encarregades de portar el sant, es prepara una llista i es reparteixen els tornos. Pel que fa a la guàrdia de Sant Blai, aquesta la conformen les mateixes persones durant tot el recorregut.

Una vegada s'acaba la processó i els resos posteriors, es procedeix a desmuntar la imatge de les andes i es col·loca a sant Blai en la part esquerra de l'altar. Allí, com és tradició, els membres de la Filà de Granaders resem al nostre patró segons les directrius d'una figura d'autoritat en eixe precís moment. Actualment, l'encarregat és Jeroni Molina; tanmateix, també es varen encarregar d'aquest procediment Joaquín Molina (pare de Jeroni Molina) i José Cantó, posteriorment.

Arribem a la fi de les festes amb el dia de l'Eixabegó. Després de la missa pels difunts, els granaders ens encarreguem de transportar de nou al nostre patró a la seua ubicació durant la resta de l'any: la capella de sant Blai, localitzat en la nau esquerra de l'església parroquial. Allí, Jeroni Molina torna a ser l'encarregat de dirigir els resos corresponents. Aquest acte és un dels més emotius per als granaders, ja que és un dia de respecte i record dels festers i festeres que ja no estan amb nosaltres gaudint de la festa, però que sempre tenim i tindrem als nostres cors. I per acabar, a la capella de sant Blai, cridem l'últim "vítol" tots junts.

Per últim, abans del dinar de germanor al maset, amb què finalitzen les nostres festes patronals, els granaders tornem les andes de l'església al monestir, tal com vàrem fer una setmana abans de l'inici d'aquestes. Així doncs, donem per acabada la preparació de les andes a sant Blai.

No volem acabar aquest epígraf sense mencionar que tot aquest treball està supervisat i ordenat gràcies a dues figures de respecte en la filà de Grana-

ders. Ells dos són Blas Molina i Blas Tudela, pilars fonamentals en tot aquest acte, ja que gràcies a les seues directrius es transporten les andes i es realitza la processó amb total seguretat i exactitud.

Actualitat i manteniment

La Filà de Granaders, tal com s'ha exposat al llarg del text, som els encarregats del manteniment de la imatge de Sant Blai. Per aquests motius, en finalitzar les festes de l'any 2024, el rector de la nostra parròquia, En Vicent Femenia, ens va comunicar la necessitat de restaurar diverses peces de Sant Blai. És per això que el dia 8 de juny, els granaders vàrem traure de la capella la imatge del patró perquè els restauradors poguen emportar-se les peces corresponents al taller.

Per a finalitzar, volem destacar una curiositat relacionada amb les peces de sant Blai. Pel que fa a la base del raspallet, es pot observar una inscripció, la qual molt pocs coneixíem. Entenem algunes de les paraules que conté la inscripció així:

SOY DEL S. S. BLAS D LA VILLA DE BOCAIRENTE ME YZO DE LIMOSNA LAS SEÑORAS VEZINAS SIENDO VICARIO MOLINA JURADOS GAS PUERTO JUAN VAÑO PEDRO ASENSIO ALCALDE MAYOR ESTEVAN TUDELA DE FºSTO JUAN ESTE N DE JOSE AÑO 1746

Per últim, i a mode de conclusió, cal recordar que els granaders hem estat molt estretament vinculats amb la imatge i la cura de la imatge de sant Blai per un passat fester que ha arribat fins al nostre present. La motivació d'aquest text era explicar i remarcar la importància de tot el que envolta a les andes i a la preparació del nostre patró durant tot l'any fester, però especialment en la setmana gran de les nostres festes. En últim lloc, volem agrair

a tots els voluntaris que fan possible aquestes gestions perquè tot estiga a la perfecció durant les festes, així com els festers i festeres que ho feren en el passat i ens han deixat el seu llegat en el present.

Vítol al patró sant Blai!

Quasi dos mesos després, el dia 1 d'agost, les peces tornaven a ser col·locades en sant Blai. Com a anàlisi final, l'empresa de restauració Orfebreria Religiosa David SL de València, ens va explicar el treball realitzat:

- El raspallet: decapat, neteja de l'estany i pegament, col·locació d'una volandera, soldat polit i envernissat
- La mitra: polit, envernissat i llevar-li els bonys
- El bàcul: adreçat, polit i envernissat
- La corona: bany de plata
- La creu: neteja

El dia 2 d'agost, en la missa del panellet de l'Associació de Festes de Moros i Cristians, es va procedir a la benedicció. I així, el dia 6 d'agost, sant Blai torna a la seua capella amb totes les peces renovades.

La Filà

Filà de Contrabandistes

Any de fundació: anterior a 1864

Número de components: 213 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1977 - carrer Vinalopó, 1

CAPITANIA
ALFERESIA

MIGUEL ÁNGEL PALAO BENEYTO
Mre ÁNGELES SIRERA PALAO

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Ricardo Reig Molina
Josep Miquel Molina Puerto
Jairo Vañó Reig
César Vañó Reig
Juli Beneyto Castelló
Inmaculada Reig Molina
Ignacio Pérez García
Francisco José Reig Molina
Juan Bta. Reig Molina
Mre Amparo Reig Gisbert
David Cuerda Puerto
Mre Ángeles Sirera Palao
Esperanza Conejero García
Laura Campos Rodríguez
Montserrat Ribera Martínez

Nacho Cortés Francés
Jordi Molina Puerto
Antonio García Molina
Javier Martí Morrio
Enrique Reig Beneyto
Begoña Reig Gisbert
Mre Rosario Vañó Reig

VOCALS

BANDA DE MÚSICA

Associació Unió Musical Bocairent

L'experiència de ser Capitana

Seguint el rumb iniciat fa un parell d'anys, en aquest apartat, que gentilmente la Junta de Festes reserva per a la nostra filà, publiquem una xicoteta entrevista a la capitana del passat any, a la qual agraïm sumament que decidira assumir el càrrec en un moment en què la filà s'havia quedat sense qui volguera disfrutar d'esta experiència inigualable, així com passant una pandèmia pel mig, quan va ser alferes.

No és fàcil portar endavant la capitania residint a Santa Pola, si bé amb l'entusiasme i implicació que ha tingut Vanesa el resultat ha sigut més que exitós.

La filà s'enorgulleix de tindre membres d'este caliu a la volta que la felicita de tot cor pel saber fer i viure la capitania amb el sentiment i empatia que ho ha fet. L'avi Palao, allà on estiga, se sentirà molt orgullós que una de les seues netes – tercera generació a la filà – haja lluit la banda de capitana de la Filà dels Contrabandistes que tant ell estimava i de la qual va ser membre fins que va faltar, amb l'afegit d'haver-ho fet acompanyada de son pare en el càrrec d'alferes.

Des de la filà reiterem el nostre més sincer agraïment a Vanesa Palao Tortosa per la seua capitania del 2024, per l'any d'alferes, així com pel sentiment contrabandista que porta tant a dins, i que sap viure i transmetre tant a les seues filles com a tots els que se li acosten, presumint del mateix allà on estiga.

Passem a formular-li diverses preguntes relacionades amb l'experiència viscuda:

Des de quan és vosté contrabandista? Soc contrabandista oficialment des de l'any 2016, encara que de sentiment ho soc des que vaig nàixer un 4 de febrer del 1984.

Per què és vosté contrabandista? En primer lloc, perquè ho era mon pare i el meu avi patern, i des que era molt xicoteta he anat amb mon pare al maset dels Contrabandistes i m'agradava molt desfilar i la seua música.

Què destacaria de la nostra filà? De la nostra filà destacaria l'alegria de la música i com de bonic és el nostre *trage*. A més, em pareix que és una filà diferent de totes les altres, sense menysprear-ne cap. La música, els colors dels brodats dels trages i l'actitud

dels caporals i de tots els festers la fa especial i li dona molta alegria a la festa en general.

Per què va decidir ser capitana? Vaig decidir ser capitana perquè no hi havia ningú eixe any que s'anima i ho vaig agafar com un senyal que podia ser el meu moment; una ocasió única de viure alguna cosa realment emocionant per a una persona festera com jo ho soc.

Quin és l'acte dins de la setmana de festes que més li agrada? El dia de l'Entrada és el més vistós, però em quedaria amb la Diana del dia de Sant Blai i el dia del Sant Crist de matí.

Quin és l'acte fora de la setmana de festes que més li agrada? La nit del nostre Panellet m'agrada molt.

Com s'ha sentit sent Capítana dels Contrabandistes durant tot l'exercici fester? Encara m'emocione en recordar-ho. M'he sentit realment recolzada per la filà i pels festers. He rebut molt de respecte i estima. Ha sigut un regal haver pogut representar la filà que m'ha vist nàixer i haver pogut deixar el meu granet d'arena a tants anys d'història.

Conte'ns com ha sigut la seua experiència com a capitana. Vaig començar aquesta aventura amb una il·lusió desbordant. Després vaig passar a tindre por i dubtes de tota classe. Però sempre vaig tindre clar que fera el que fera seria des del cor i des del respecte a la filà, a la festa i a tots els festers. Gràcies al suport incondicional de tots meus familiars i amitats tot va eixir molt bonic i màgic. Realment sense totes aquestes persones res haguera sigut igual. Recorde cada paraula, cada detall, de tots i totes i això ho tindrè en mi tota la vida.

Ha descobert algun acte o faceta de la festa que no coneixia abans de ser capitana? Després de l'experiència com a capitana em quede amb el dia de l'Homenatge als Capitans. Va ser un dia de molta adrenalina i d'emocions molt grans.

Ha complert la capitania les expectatives que vosté tenia? Totalment. Les ha inclús sobrepassat.

Recomanaria ser capitana? Sense dubtar-ho. Sí! I encara que faça por o respecte, ho recomane.

Una peça musical dels Contrabandistes que més li agrade. Vanespal, de Damián Molina Beneyto.

Com ha viscut l'experiència amb la resta de capitans? Ha sigut una part fonamental recórrer aquesta

experiència amb la resta de capitans i capitanes, ja que estàvem vivint el mateix, i quan féiem les quedades podíem intercanviar anècdotes i sensacions. Ho recorde amb nostàlgia i alegria.

Donaria algun consell als següents capitans? Sí, el que em deien a mi: que ho disfruten molt, cada segon i cada moment. Que ho disfruten.

Moltes gràcies, Vanesa, per les teues paraules i per haver viscut el somni de ser capitana de la nostra filà. Has sigut un exemple a seguir.

Nou banderí

La nostra filà va tindre el primer banderí l'any 1953, regalat pel contrabandista Antonio Reig Abad i beneït el Dia del Ciri d'aquell any. Va ser substituït el 1987 per un altre, que també va ser beneït el Dia del Ciri igual que l'anterior, sent sufragat de manera anònima per un dels actuals membres de la filà.

El banderí fet el 1986 i beneït el 1987 ja anava entrant en anys, que feien que anara notant-se-li l'envelliment. Això motivava que d'una manera mig informal mig seriosa, alguns membres de tant en tant comentaven al president que tal volta calia fer-ne un de nou, si bé la resposta del president solia ser "vols pagar-lo tu?". A la nostra filà els recursos econòmics no són quantiosos i, a la volta, se seguia la forma de procedir dels dos banderins anteriors, és a dir, pagats per un membre de manera altruista. La resposta a la pregunta sempre era negativa, per la qual cosa el tema ja no continuava endavant.

No obstant això, la nostra capitana del 2024, Vanesa Palao Tortosa, s'adonà de l'envelliment del nostre banderí, sobretot quan estava a algun lloc junt amb els altres banderins. Motivada pel seu sentiment i estima per la filà, proposà a la presidència costejar un banderí nou. Evidentment, se li prengué la paraula de seguida i es posà en marxa el procés, tot i que el temps se'ns tirava damunt, ja que el més convenient era que per a les Festes del 2024, any de la capitania de Vanesa, el nou banderí –si s'aprovava– lluirà ja com a nou estendard.

En cap moment la capitana posà cap condició respecte al disseny, ni data de posada en marxa ni res per l'estil. Així doncs, la Junta Directiva, molt agraïda per l'oferiment fet per Vanesa, trià un esbós que presentà en l'Assemblea General de novembre perquè que els associats estimaren si calia ser aprovat. No sense disparitat de criteris, la proposta del nou esbós fou aprovada majoritàriament, per la qual cosa sense més dilació se li traslladà a Vanesa l'aprovació per a posar en marxa la confecció del nou banderí, basant-se en el disseny aprovat i amb el desig de tenir-lo ja per a Festes, encara que no fora precis, perquè el més important era que es quedara bé. Vanesa tenia avisada una dona on ella resideix, Santa Pola, perquè li'l fera, si bé fou comunicar-li que l'havia de posar en marxa i la citada brodadora comentar-li que no podia fer-lo, ja que anava a ser sotmesa

a una operació. La capitania buscà immediatament un pla alternatiu i fou una empresa especialitzada la que finalment confeccionà el nou banderí. El suport, que fou costejat per la filà, va ser fet per l'empresa local Forjasold.

L'anterior banderí va eixir per última volta al carrer en la Publicació que tingué lloc el 14 de gener, portat per Begoña Reig Gisbert i Laura Campos Rodríguez. El nou fou beneït el dissabte 20 de gener pel Sr. Rector En Vicent Femenia Ribes en la Missa de 20, amb l'assistència del Sr. Alcalde, En Xavier Molina Martí; el Sr. President de l'Associació, En Damián Sanchis Tormo; la Sra. Regidora de Festes, Na Mar Sanchis Molina; així com membres de la filà, simpatitzants i feligresos.

Per a l'ocasió, l'empresa Fusdebo va fer l'esforç que el dossier de Sant Blai estiguera ja muntat i presidint la celebració. Els padrins de la benedicció foren José Reig Belda, membre amb més antiguitat de la filà, i la mateixa capitana i pagadora, Vanesa Palao Tortosa.

En acabar la celebració, a l'altar, ens vam fer una foto commemorativa de l'ocasió i, acompanyats per la nostra banda oficial, l'Associació Unió Musical Bocairent, ens dirigírem al maset a sopar i a celebrar-ho. En acabar, a la mitjanit, disfrutàrem de la Desfilada del Ciri, on també ens acompanyaren les autoritats. Finalitzàvem així un dia històric per a la nostra filà. L'anterior banderí, a partir d'ara romandrà exposat al maset, al costat del primer.

El nou banderí participà per primera volta en un acte oficial a l'Entrada de Bandes, que té lloc el dia de l'Entrada de matí. El seu primer portador fou Juan Bta. Reig Molina, als sons de la peça Benicadell, interpretada per la Unió Musical, que a la volta el 2024 complia 60 anys com a banda oficial de la nostra filà. Com a mostra de gratitud, la filà li feu un xicotet detall en el sopar de Sant Antoni, el dissabte 13 de gener.

Filà Terc de Suavos

Any de fundació: 1867

Número de components: 427 socis i 3 socis d'honor (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1964/1982 - Placeta Sant Blai, 3

CAPITANIA
ALFERESIA

ENRIQUE CUERDA PUERTO
FERNANDO VAÑÓ FUSTER

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

SERGEANT DEL PIQUET
VOCALS

CRONISTA
BANDA DE MÚSICA

Blas Belda Pastor
Júlia Molina Casanova
Carmen María Calabuig Guerra
Vicent Satorres Calabuig
Enrique Cuerda Puerto
Salvador Beneyto Molina
Xelo Belda Bacete
Raquel Tormo Belda
Héctor Vañó Gómez
Fernando Vañó Fuster
María Beneyto Castelló
Blai Silvestre Pérez
Flora Molina Casanova
Mª Ángeles Garrigós Doménech
Eloy Vicedo Ferre
Mª Ángeles Vicedo Pastor
Javier Tormo Albero
Andreu Cantó Belda
Vicent Satorres Calabuig
Unió Musical de Montitxelvo

Música, festa i amistat

Enguany, la Filà Terç de Suavos vol fer un xicotet reconeixement a la Unió Musical de Montitxelvo, que en les Festes de l'any 2025 complix trenta anys consecutius al nostre costat. Trenta anys fent música i fent festa. I és que, com tots sabem, sense música no hi ha festa. La sintonia que s'interpreta en les festes de moros i cristians és una realitat molt present en la vida musical i esta té uns continguts propis que la distingixen de qualsevol altre gènere musical.

La Unió Musical de Montitxelvo es va formar l'any 1987, a partir d'un grup de jòvens que uns anys abans havien començat els seus estudis musicals. Des dels inicis sempre han estat en les festes més representatives de la Comunitat Valenciana, com són les falles i les festes de moros i cristians, i en concret en la Filà Terç de Suavos de Bocairent.

Ens hem de remuntar a l'any 1995, durant la presidència de Manolo Beneyto Molina, quan la filà va decidir canviar de banda oficial per a les festes d'aquell any. Així que, després de moltes festes, acompanyats per la banda de la localitat veïna d'Agres, el dia u de febrer de l'any 1995 vam rebre un grup de músics de Montitxelvo, una colla de xics i xiques molt jove que venia amb molta il·lusió per a fer disfrutar als membres de la filà durant aquelles festes.

En les festes de l'any 2024, amb motiu del centenari de l'Associació Unió Musical de Bocairent, amb el patrocini de l'Ajuntament i la col·laboració de la Junta de Festes, es va organitzar un concurs d'interpretació de bandes. L'acte es va celebrar el dissabte tres de febrer durant l'acte de l'arrancada de bandes. La Unió Musical de Montitxelvo va quedar en segon lloc, darrere de la banda oficial de la Filà de Marrocs, la Societat Musical la Lira de Quatretonda. La nostra banda, sota la batuta de Roman García Montaner, va fer una excel·lent interpretació del pasdoble *Romualdo Soler* del compositor Enrique Alborch Tarra-só. Des d'ací volem agrair-los la implicació i el treball per a representar la nostra filà amb l'esplendor que mereixia l'acte.

Este concurs tenia un precedent en els anys 2002 i 2003, però des de llavors no s'havia convocat.

Trenta anys donen per a moltes històries i vivències, però hem volgut que foren els mateixos membres qui ens contaren, de primera mà, esta xicoteta experiència que va començar fa trenta anys i, en concret, el relat de qui fou presidenta i responsable durant molts anys del grup de festes, Ana Muñoz Rubio.

Trenta anys de relació de la **Filà Terç de Suavos** de Bocairent i la **Unió Musical de Montitxelvo**

Totes i tots els components de la UM de Montitxelvo, quan arriba el mes de novembre, immediatament després del concert dedicat a Santa Cecília, ja saben que arriba el moment de preparar el repertori per a les Festes de Sant Blai de Bocairent.

–Xics i xiques, hem d'assajar un pasdoble per a l'Entrada de Bandes!

Busquem quin ens agrada més. I, evidentment, també tenim sempre en ment pensar en quin els agradarà als nostres benvolguts suavos i suaves.

Rellegim i repassem el gran repertori bocairentí, que gustosament any rere any, interpretem a la nostra filà i, si cal estudiar peces noves, doncs ens posem mans a l'obra. Com a amants de la música festera, no hi ha cosa que ens agrade i ens motive més que preparar la nova marxa o pasdoble nou, per a la seua capitania o càrrec corresponent.

Enguany farà trenta anys que formem part de la gran família suava. Per a nosaltres és tot un honor i un orgull poder compartir com a músics les vostres festes. Alguns, quan van començar a tocar a Bocairent, eren poc més que xavalets i ara venen acompanyats pels

seus fills i filles, a qui han inculcat l'estima per la filà i per les vostres festes. Trenta anys amb els suavos donen per a molt. Hem viscut un muntó de coses junts, històries, anècdotes.... Per a escriure un o més llibres, diria jo. Records que sempre portarem en les nostres vides i en els nostres cors.

Però, com sempre, els moments que més vivament recordem són els primers: eixe primer contacte que sempre suposa un repte, una responsabilitat, però també una experiència il·lusionadora i enriquidora. Si em permeteu, vos contaré com van ser els nostres inicis amb la Filà Terç de Suavos.

Fent un poc d'història, ens remuntem a la vesprada nit de l'u de febrer de 1995, quan un grup de jòvens vam carregar el cotxes i furgons d'instruments i de maletes, amb molta roba per al fred, molta il·lusió i molts nervis pel que desconèixiem. I cap a Bocairent que ens en vàrem anar. No sabíem ben bé a on anàvem ni com serien unes festes de quatre dies i la vespra a Bocairent. Després de passar l'arc menut de la placeta, ens esperaven dos representants de la filà: el president i l'encarregat de la banda:

–Poseu el pasdoble *El Suavo* en els faristols i entreu cap a dins!

Eixe moment va ser màgic: la festa bocairentina començava per a nosaltres, les músiques i els músics de Montitxelvo. La banda entra en el maset, fa un rogle tocant El Suavo, tota la filà es posa de peus, ens saluda i aplaudix.

No hi ha paraules per a descriure el moment. Són experiències que només ens les emportem les persones que les hem viscut (per a mi, un moment molt especial).

Aquell any vam viure un xicotet esglai, que està ben guardat en la memòria dels que en aquell moment eren músics. De tant en tant, ens agrada recordar i reviure des de la distància aquella anècdota.

-Voleu conèixer-la? Doncs bé, ahí va.

Aquell primer any, va arribar el dia tres de febrer, dia de Sant Blai. La Filà del Terç de Suavos celebrava el seu popular "Piquet". A les quatre i mitja de la vesprada, com cada any, músics i festers vam ser convocats a la porta del maset. També, molts pares i coneguts de Montitxelvo van acudir a Bocairent per a veure els seus músics tocar i conèixer la festa. Cal dir que, en aquell moment, érem molt jòvens i ens agradava sentir el caliu dels nostres familiars en cada eixida que féiem.

En acabar el "Piquet", comença la Processó de Sant Blai i els seus vïtols. Tots dos actes són molt bonics i mereixedors de veure'ls alguna vegada en la vida. I allí ens trobàvem els músics de la Unió Musical Montitxelvo, en la placeta de Sant Vicent, a on esperen els músics per a acompanyar els festers.

Va començar a passar gent i més gent en processó, van passar els festers, va passar la imatge de Sant

Blai i també, la banda de Bocairent. I nosaltres, allí esperant. Els músics de Montitxelvo ens havíem quedat tots sols en la placeta, no sabíem molt bé què passava. Ni a on ni quan tocar. Al moment va aparèixer el suavo encarregat de la música. Molt acalorat i amb les mans al cap, ens va dir que ens amagàrem, que no havíem eixit a la processó! Nosaltres no enteníem res, estàvem perplexos del que aquell home ens estava dient. Se li havia oblidat dir-nos a on ens havíem de col·locar en la processó. Déu meu, quin desastre! Temps després vam entendre que els suavos són la guàrdia de Sant Blai i han d'anar acompanyant el sant, i la banda és l'encarregada d'acompanyar els simpatitzants de la filà en el seu torn de la processó. Aquella nit de fa trenta anys la recordarem sempre.

Moltes coses hem tocat i après en estos anys. Hem pujat al Sant Crist un parell de vegades i hem recorregut el casc antic de la vila, amb els seus carrerons i carrers empinats. Hem viscut les festes de Bocairent amb molta intensitat. Hem entès un poc més què és ser suavo i el seu sentiment de pertinença a un col·lectiu. I si ens hem de quedar amb alguna cosa d'esta experiència amb la Filà del Terç Suavos és amb la seua bona gent. Ens hem sentit i continuem sentint-nos molt estimats.

Gràcies als suavos per deixar-nos fer el que més estimem, per poder estar fent música al vostre costat en els dies més grans de les vostres festes i per donar-nos, ara fa trenta anys, l'oportunitat de formar part de la vostra família festera.

Gràcies, suavos, per deixar-nos ser la vostra música!

Abraçades i besades fortes.

Ana Muñoz Rubio

Filà d'Estudiants

Any de fundació: 1863

Número de components: 109 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1972 - Plaça de l'Ajuntament, 12

CAPITANIA
ALFERESIA

ISABEL BARRACHINA JORNET
FRANCISCA SEMPÈRE FERRE

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

José Reig Belda
José Ruíz Díez
Laia Villarrubia Belda
Lourdes Cantó Sanz
Sergio Insa Moya
Cristina Calatayud Real
María Reig Belda
Sara Colomer Beneyto
Mª Lutgarda Vañó Belda
José María Castelló Ferre
Vicent Colomer Beneyto
Joan López Ortega
Francisco José Belda Pérez

VOCALS

CRONISTA

Laia Villarrubia Belda

BANDA DE MÚSICA

Societat Instructiva Musical de Benigànim

Noces de platí d'”*Estudiante Pinturero*”

Les darreres Festes de Moros i Cristians van ser especials per a l'Estudiantina, ja que vam commemorar els setanta-cinc anys del que és tot un himne per a la filà: “Estudiante Pinturero”, amb música d'Antonio Calatayud Vañó i lletra de Gaspar Mollá Gramage.

Fruit de la proposta feta per Mollá a Calatayud (de compondre una cançó per als Estudiants musicant una lletra que ell mateix havia escrit) aquest pasdoble de melodia clara i senzilla i que conta la simpàtica història d'uns estudiants, alegres i guilopo, que deixen els llibres pel record i l'anhel de la seua terra i les seues festes, ha passat a formar part del patrimoni de l'Estudiantina.

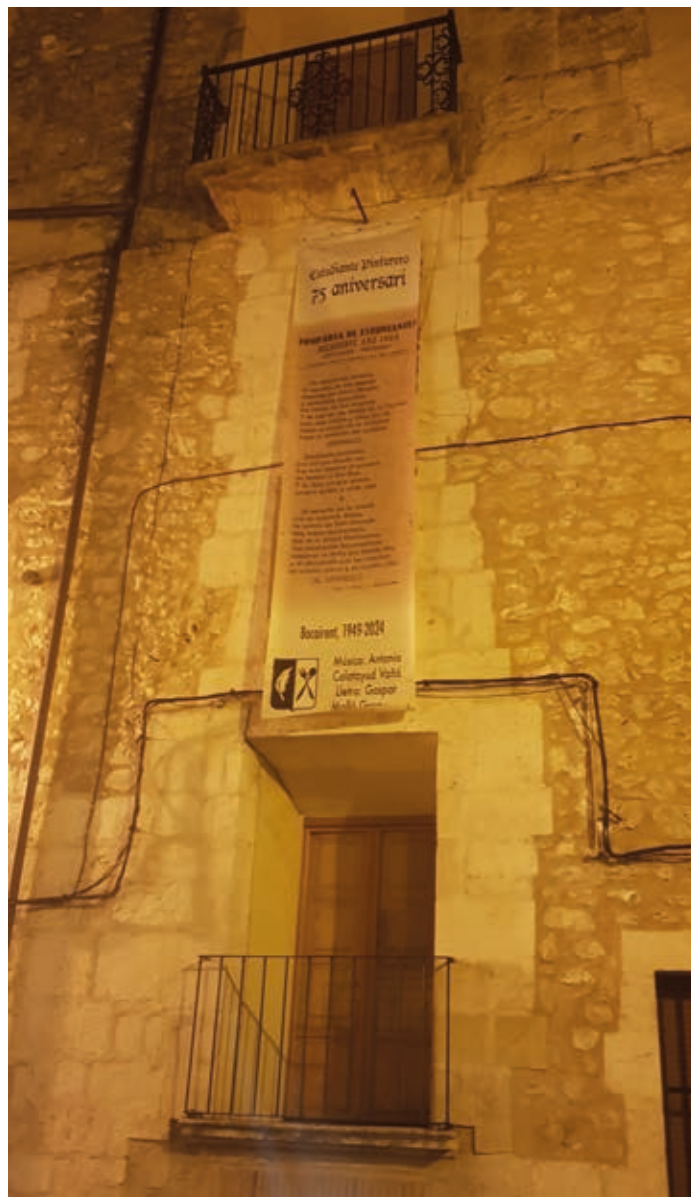
I si la festa fa festa pareix que la música fa música, ja que cada celebració de quart de segle del nostre pasdoble ha anat acompanyada de noves composicions musicals.

Així, amb motiu dels vint-i-cinc anys d'”Estudiante pinturero”, havent faltat ja Gaspar Mollá, el seu compositor es posa en contacte amb l'estudiant Josep Villarrubia Juan, el que va ser l'inici de l'amistat entre els dos autors i que va donar lloc a la col·laboració en els pasdobles “Xiqueta bocairentina” i “Bekirent”, ambdós dedicats a l'Estudiantina de Bocairent.

Per a celebrar el mig segle d'”Estudiante Pinturero”, i havent-nos deixat també el mestre Calatayud, la filà encarrega una peça al seu fill i deixeble, Juan Calatayud Castelló: naix “Cinquantenari”. Marxa cristiana que versiona les tonades d'”Estudiante Pinturero” i en la qual, en paraules del seu autor, s'interposen motius d'aquest, tractats amb harmonies i modes antics per a donar-li un caràcter medieval i transformar-lo en una marxa cristiana d'estructura clàssica.

Aquesta marxa va tindre i continua tenint molt bona acollida en la filà per la solemnitat que desprenen les seues melodies, que et fan sentir majestuós desfilar pel Ravalet o entrant a la plaça, baix l'arc.

Arribem al setanta-cinqué aniversari d'”Estudiante Pinturero” i és l'ocasió ideal per a l'estrena de la peça que faltava per a completar la trilogia musical festera inspirada en el nostre pasdoble: una marxa mora, “Sibtuajnari”. Tot i ser un encàrrec que s'havia fet per part de la filà al mestre Juan Calatayud feia uns anys, no va ser fins llavors que les muses van visitar a l'autor, inspirant-lo per a tindre a punt l'obra per a una efemèride tan assenyalada.

L'estrena de “Sibtuajnari”, tret d'eixida dels actes de l'aniversari, va tindre lloc al teatre Avenida en el marc del LXXXVII Concert de música festera. Segons ens comentava l'any passat l'autor, “*Sibtuajnari també està inspirada en temes del pasdoble, però aquesta vegada tractat amb escales harmòniques, melòdiques i exòtiques com l'hongaresa, per a donar-li un caràcter oriental, modulant el mateix motiu amb diverses tonalitats.*”

Esperem que aquesta marxa mora, com ja ha passat amb l'”Estudiante Pinturero” original i la seua marxa cristiana, i amb tantes altres obres dedicades a

l'Estudiantina o als seus membres (*Xiqueta bocairentina, De broma, Nuria Vaño, Marmotes...*) acabe convertint-se en una peça de referència de la filà, estimada i apreciada pels Estudiants.

I és que la música de poc serveix si no sona. De res aprofita fer marxes i marxes si després queden en els llimbs de la música festerà. I és que la millor forma d'homenatjar als que no estan i de donar suport als que estan és interpretant, escoltant i gaudint la seua obra, posant, així, en valor el bagatge musical de la filà.

La part més emotiva de la celebració va tindre lloc el dia del Ciri dels Estudiants. En acabar la missa i acompanyats per l'Associació Unió Musical Bocairent, al ritme, com no podria ser d'altra forma, d'"Estudiante Pinturero", vam baixar en passacarrer fins al maset. En arribar, es va desplegar una lona commemorativa de l'efemèride, que va presidir la façana totes les festes, reproducció facsímil de la lletra

original del pasdoble. A continuació, ja dins del maset, va tindre lloc un xicotet però sentit homenatge a Antonio Calatayud Vaño i Gaspar Mollà Gramage, conduït pel president de l'Estudiantina, Pepe Reig Belda, amb la presència de les capitanes i l'alferes i que va concloure amb l'entrega d'un plat commemoratiu de l'aniversari als familiars dels autors del nostre cèlebre pasdoble. En la desfilada posterior al sopar de germanor vam poder gaudir per primera vegada en el carrer de "Sibtujnari".

Per a arredonar l'efemèride, el dia de l'Entrada les carrosses de la filà van repartir un punt de llibre per a recordar el setanta-cinqué aniversari d'Estudiante Pinturero, així com el mig segle de trajectòria de l'Esquadra Marmotes, que també estaven de celebració.

Cap al centenari!

Laia Villarrubia Belda

Cronista de la Filà d'Estudiants

Filà de Moros Vells

Any de fundació: documentada des de 1852

Número de components: 281 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1945 / 1970 / 1992 - carrer Escalinata, 4

CAPITANIA

JOSÉ ANTONIO SATORRES GANDÍA

ALFERESIA

ISABEL SANCHIS PUERTO

PRESIDÈNCIA

Santiago Beneyto Silvestre

VICEPRESIDÈNCIA

Pablo Pascual Silvestre

SECRETARIA

Eva Pascual Domènech

VICESECRETARIA

Mª José Belda Pallarés

TRESORERIA

Nuria Beneyto Vañó

VICETRESORERIA

Adelina Satorres Sanchis

VOCALS JUNTA DE FESTES

Blai Llinares Castelló

José Pedro Tormo Alberó

VOCALS

Fini Gisbert Jornet

Santi Beneyto Gisbert

Pablo Francés Tormo

Luis Abellán Reche

José Luis Silvestre Torró

Vicente Cabanes Cantó

Benjamín Castelló de Pereda

Agustín Belda Sempere

CRONISTA

Antoni Marco Blasco

BANDA DE MÚSICA

Unió Musical Atzeneta

Banda i festa

Portador de la bandera Juan Ramón Vañó Bacete amb la Unió Musical d'Atzeneta. 2018. Foto: Benjamín Castelló de Pereda

Deia un trompetista d'una banda que la música és la vida emocional de la majoria de persones; siga com siga la nostra vida, pobra d'aquella persona a qui la música no li mou l'ànima, no l'emociona o simplement no l'acompanya en moments del seu viatge. Però la música, tan important per a la vida i més en concret per a les nostres festes, necessita que algú la interprete.

Preparant aquest article, vam estar repassant fotografies per tal d'incloure-hi imatges de les bandes de música que ens han acompanyat al llarg de la nostra història. Malauradament, fotografies de les agrupacions musicals n'hem trobat de ben poques, però així i tot, en veure fotografies de diferents èpoques i moments de la festa, sempre ve al nostre subconscient la música: una esquadra a l'Entrada, la Processó de Sant Blai, les dianes... Són moments que, encara que no s'hi veja cap músic, sabem que la música està present i, automàticament, a la nostra memòria ve una marxa mora, un pasdoble, una marxa cristiana... Aquesta és la música que ens acompanya sempre a les nostres festes, la música sense la qual no les entendríem ni las gaudiríem, i açò gràcies sempre a les bandes de música.

Alferes Eleuterio Blázquez Prieto amb clarinetista de la Banda de Palomar. 1956. Foto: Arxiu de la filà.

Albert Alcaraz i Santonja al seu llibre *Moros i Cristians. Una festa*¹, ens explica que al segle XIX, molt sovint, la música en els actes de festa era interpretada per tabal i dolçaina. Ja a les acaballes de segle es començava a compondre la música pròpia dels Moros i Cristians com son els pasdobles “dianers”. A principis del segle XX sorgeixen les marxes mores, com ens conta l'autor, i cap a la meitat del mateix segle apareixen les marxes cristianes. És així com una música molt concreta esdevenia la música característica de les festes de Moros i Cristians. Evidentment, i encara que les bandes de música ja participaven de les festes, tota esta música nova que anava incorporant-se als diferents actes de festa, amb tots els seus matisos de composició i interpretació, exigia un major nombre d'artistes que la interpretaren. Així, a poc a poc, i segons les possibilitats de cada filà, les bandes de música esdevindrien un dels pilars fonamentals de les festes de Moros i Cristians a l'incorporar-se a tots els actes oficials amb les seues interpretacions.

Actualment, totes les nostres filaes compten amb la participació de diferents bandes de música que ens acompanyen al llarg de tots els actes. La relació que s'estableix entre la filà i la banda va molt més enllà dels dies grans de festa, i així, i com passava abans,

Carlos Sanjuan Nàcher, el “tio Carlos”. Unió Musical d'Atzeneta.

quan no hi havia masets i els músics es repartien entre les cases dels festers, obrir la porta de ca nostra a les persones que omplien el poble de sons i alegria, però també de solemnitat quan cal, estableix uns vincles molt més forts que la simple relació professional.

BANDA DE MÚSICA*	MUNICIPI	ANY
Unión Musical de Lorcha	L'Orxa	1922 i 1929
Municipal	Caudete	1930 i 1932
Primitiva de Benigànim	Benigànim	1931
Unión Musical de Lorcha	L'Orxa	1933 a 1936
Unión Musical de Bocairente	Bocairent	1941
Banda de F.E.T y de las J.O.N.S. Bocairente	Bocairent	1943 a 1946
Unión Musical de Bocairente	Bocairent	1947 a 1950
Unión Musical de Lorcha	L'Orxa	1951 a 1953
Unión Musical	Salem	1954
La Lira Musical	El Palomar	1955 a 1959
Sociedad Musical	Banyeres de Mariola	1960 i 1961
Banda Municipal La Paz	Beneixama	1962
Centro Instructivo Musical	Onil	1963
Municipal	Caudete	1964 i 1965
Sociedad Musical Santa Cecilia	Enguera	1966 i 1967
Sociedad Artístico Musical	Agres	1968 a 1971
Unió Musical Quatretondense	Quatretonda	1972 a 1982
Agrupació Musical la Nova	Quatretonda	1983 a 1986
Unió Musical d'Atzeneta	Atzeneta d'Albaida	1987 a l'actualitat

* Per a la confecció de la taula s'ha respectat la denominació històrica de les diferents bandes.

1. Alcaraz i Santonja, A. (2006) *Moros i Cristians. Una festa*. Edicions del Bullent.

En són molts els moments que es comparteixen amb la banda que, com uns membres més de la filà, participen de tot el que suposa la nostra festa i ja no que hi participen, fan la festa.

Moments especials i emotius en són molts, però potser perdre a qualsevol membre d'una banda ens afecta com ens pot afectar la pèrdua d'un integrant de la filà. A l'agost de 2024 va estar el moro vell Eusebio Puerto Pérez, i fa dos anys vam perdre a Carlos Sanjuan Nàcher, el "tio Carlos", de la Unió Musical d'Atzeneta, que faltava el març del 2023. Amb ells dos volem fer també un homenatge a totes aquelles persones que ens han fet arribar el seu mestratge a la festa i a la música al llarg de tota la història de la nostra filà. Centrant-nos en el tema d'aquest escrit, el 2010 es va publicar el llibre *Els Moros Vells en les festes de Moros i Cristians de Bocairent*, on s'hi arreplegava l'article "Les bandes de música a la filà dels Moros Vells". Per a aquest programa hem volgut recuperar la tasca realitzada per la Junta de la Filà d'aquells anys, amb Juan Ferre Vañó com a president, per tornar a donar-li difusió i tornar a fer un homenatge a totes les bandes de música que ens acompanyen a totes les filaes en el recull de les agrupacions musicals que han acompanyat als Moros Vells des de principis del segle XX.

Com ja es recollia a l'esmentat article, moltes han estat les bandes de música que han acompanyat als Moros Vells els dies grans de la festa. Des de fa poc més de cent anys fins a l'actualitat, les bandes de música de les que tenim constància documental i que han compartit amb nosaltres la setmana festera han estat les recollides en la taula adjunta.

Evidentment, les bandes de música que ens han acompanyat a la desfilada de la Nit de Caixes o a l'Entrada, posem per cas, en són moltes més; als arxius de la filà tenim arreplegades altres bandes que hi han participat i amb les quals s'han creat també vincles importants, com la Banda de Beniarrés, la de Castelló, la d'Alfara, etc., però arreplegar totes les bandes que en algun moment han interpretat la seua música per als Moros Vells seria una tasca titànica. És per això que ens hem centrat en les bandes que ens acompanyen cada dia de festes, des de la Nit de Caixes fins el dia del Sant Crist, en els actes oficials i al maset.

Com ja hem dit, la música fa festa i és festa. Cap de nosaltres pensaria que pot haver-hi una celebració sense música, i molt menys en les festes de Moros i Cristians; festes amb un component fonamental de carrer i sempre amb l'acompanyament de la banda i de la seua música. Però no qualsevol música: les marxes mores, les marxes cristianes i els pasdobles que les nostres bandes, les que ens fan desfil·lar i les que ens emocionen amb Febrer, de Juan Calatayud Castelló o amb No ho faré més de Vicente Català Pé-

Banda Municipal La Pau de Beneixama. Arxiu de la banda.

Unió Musical d'Atzeneta. 2023.

rez, per donar dos exemples, interpreten per fer-nos viure la festa d'una forma com ja no podem deixar de sentir-la ni d'entendre-la.

La Junta de la Filà

Filà de Marrocs

Any de fundació: 1868

Número de components: 343 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1968 - carrer Azorín, 36

CAPITANIA
ALFERESIA

MARINA SISTERNES TUDELA
ISABEL FERRE TORTOSA

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Teresa Sanchis Molina
Maite Cantó Vañó
Mª Mercedes Álvarez Antolí
M^a del Mar Silvestre Vañó
Andrea Silvestre Asensio
Mar Vañó Galvañ

VOCALS

Irene Cerdá Doménech
Javier Cantó Vañó
Lola Castillo Collado
Mª Belen Sánchez García
Salvador Vidal Vañó
Benjamin Álvarez Sanchis

Mª Carmen Silvestre Colomer
Javier Vañó Beneyto
Manel Santonja Francés
Toni Puerto Sempere
Catalina Gómez Calabuig

CRONISTA

Antonio Vañó Cabanes

BANDA DE MÚSICA

Societat Musical Lira De Quatretonda

1925 – 2025: 100 anys del “Res pels Difunts” dels Marrocs

Ens hem de remuntar a l'any 1925 per trobar l'origen del “Res pels Difunts” dels Marrocs, que celebra la filà des de fa cent anys, davant la porta principal de l'Església Parroquial, cada dia de Moros i Cristians.

Des d'eixe any i a iniciativa del marroc Vicente Cabanes Ferre, “el pelut”, se celebra a la porta del Temple Parroquial, durant el transcurs de l'Ambaixada Cristiana, una oració en memòria de tots els membres difunts de la filà. Tradicionalment, l'encarregat de resar el “Responso” a la memòria dels marrocs i marroques difunts és el marroc més veterà present en l'acte. A les festes de l'any 2023, per primera vegada resava el respons pels difunts de la filà una dona: Merce Blasco Juan, la marroca més veterana de la filà.

Vicente Cabanes Ferre, “el pelut”, va nèixer en 1895 i va morir en 1981. Segons contava ell mateix en un fullet que va editar amb motiu dels seus cinquanta anys de Marroc (en 1973): “me alisté en la Comparsa de Marroquíes en 1923”.

Va estar un marroc molt compromés amb la filà i amb la festa, que va propiciar l'inici de diversos actes com el “Res pels Difunts de la Filà” del que enguany commemorem el primer centenari. En segon lloc, també va impulsar la Primera Esquadra Oficial de Negres dels Marrocs, quan l'any 1955 li va correspondre el càrrec de capità i va proposar la formació d'una esquadra especial de negres per al dia de l'Entrada, portant els trages de negre des d'Alcoi. Per un altre costat, a iniciativa seua i amb el vistiplau del prevere de la Parròquia D. Juan Bautista Aguilar, va possibilitar la creació de les Nits dels Ciris, dedicant cada nit el Novenari de Sant Blai a una de les nou filaes.

Molts han estat els marrocs encarregats de resar el “Responso” pels difunts de la filà, tot i que no estan documentats tots els que ho han fet en alguna ocasió. Entre d'altres cal destacar a Eduardo Gisbert, Pedro Bacete, Eladio Molina, Vicent Santonja, Merce Blasco i Vicent Carbonell.

Este acte senzill de la filà se celebra de manera íntima entre els marrocs i marroques davant la porta principal de l'Església Parroquial. Per a participar-hi,

els membres de la filà porten cobert el cap amb la caputxa del capot i van proveïts d'una granera de palma —element característic de la nostra filà que també ens serveix des de la dècada dels anys 80 del S.XX per participar durant la nit a La Retreta, un acte en el qual la nostra filà porta molts anys participant de manera bastant massiva—.

No podem oblidar que este “Res pels Difunts” s'incorpora a l'acte tradicional dels Marrocs en 1925, tot i que l'acte de l'Enterro de la Mahoma i la baixada fins al castell amb les graneres de palma té el seu origen amb anterioritat i es considera que va unit a la història de la Filà de Marrocs, pràcticament des dels nostres inicis.

Des dels anys 80, la nostra filà s'ha caracteritzat per la innovació i per la gran participació en l'acte de la Retreta. Destaquem aquells anys (principis dels huitanta) en què amb l'uniforme complet de la filà i amb l'espigarda, Eduardo Gisbert Doménech i Antonio Vañó Bataller encapçalaven les quatre llargues files de marrocs que realitzaven una sèrie de variacions entonant la cançó "Ai, Ai, Ai, Ai, que bonica eres". A finals dels huitanta i principis dels noranta, encara que sense deixar de desfilar amb el *trage* oficial de la filà, van predominar les disfresses. Va ser a finals dels noranta quan es va tornar a desfilar novament com s'havia fet anteriorment, introduint un canvi a partir de l'any 2001 fins a l'actual, en els que en lloc de desfilar amb espigarda ho vam fer amb les graneres que havíem utilitzat a la vesprada en l'enterrament de la Mahoma. Els moviments de les graneres, les variacions i el gran nombre de marrocs participant (també acompanyats d'alguna disfressa), han fet d'este acte un referent de la nostra filà.

Una vegada realitzat este acte tan emotiu en què recordem els marrocs i les marroques que ens han precedit, baixem des de la font del carrer Mossén Hilari fins a la base del castell en fila d'un, realitzant un desplaçament en zig-zag que provoca un efecte òptic molt vistós, coberts amb la caputxa del capot i proveïts d'una granera de palma.

Els **orígens** de l'acte dels Marrocs potser es remunten a l'any 1868 (any de fundació de la Filà), encara que després de diverses modificacions de l'acte: Enterro de la Mahoma, baixada en zigui-zaga, l'acte dels Marrocs...

A l'arxiu de la filà disposem de fotos anteriors a l'any 1925, on podem veure components de la filà amb els capots i les graneres de palma per participar a l'acte dels Marrocs (hi ha una foto de l'any 1920 amb un grup de marrocs format per Jaime Molina Ferre, Tomás Vañó, Bautista Molina, Santiago Cabanes (amb el seu fill Santiago) i Pedro Sanchis.

Posteriorment, acompanyats pels acords d'una marxa de processó, ens dirigim fins al nostre maset, traslladant fins allí la Mahoma que, després de l'Ambaixada de la vesprada, és baixada del castell després de la victòria dels Cristians.

L'any 1994 el Res pels Difunts dels Marrocs es va realitzar enfront de la porta lateral de l'Església Parroquial. La porta principal, on habitualment té lloc este acte, estava ocupada pel gran andami que es va instal·lar per a netejar i restaurar el campanar. Possiblement, esta haja sigut l'única ocasió en cent anys

en què este acte no s'ha celebrat davant de la porta principal de l'Església —tampoc es va celebrar l'acte en 2021 a causa de la pandèmia de la Covid-19, perquè les festes es van suspendre—.

Dins dels canvis que ha experimentat el conjunt de l'acte dels Marrocs (Res pels Difunts i posteriorment la baixada fins al Castell), hi ha hagut distints moments al llarg dels anys en què s'ha prohibit "cremar la Mahoma".

Així ho recorda una de les cançonetes de la filà, recopilades al llibret "Les Cançons dels Marrocs" que es va publicar en l'any 2005.

"Volem cremar la mahoma"

Música: "La Guàrdia Civil que va per la carretera"

Any: 1979

*Quan estem damunt de festes
es planteja una qüestió
si este any la mahoma
la tenim que cremar o no.
L'assumpte és delicat
i s'ha prestat a discussió,
i la junta de les festes,
ha decidit que no.
La culpa qui la tindrà
és cosa que mai sabrem
però lo que si que és veritat
és que Moros i Marrocs ens fastidiarem.
Uns per no traure-la
altres per no cremar-la
i el poble com a tercer
al llevar un acte que agradava.
Tot és per respectar a un Déu
que a mosatros mos és ajeno
en quant al nostre si s'enfadem
en la llengua l'omplim de seno.
A Mahoma no volem cremar,
volem cremar "la mahoma"
per a fer més gran la festa
per a que acabe tot en broma.*

Al programa de festes de Sant Blai de l'any 1922 — fa més de cent anys— trobem la referència a este acte: "después de preceder la embajada de cristianos, será de nuevo recobrado el castillo, prendiendo fuego a la mahoma y cuyos restos serán llevados por la comparsa de Marroquíes".

Durant la història de la Filà dels Marrocs —fundada en 1868— l'acte dels Marrocs (l'Entero de la Mahoma) ha estat suspès i, fins i tot, prohibit en distintes ocasions, fins a l'actualitat en què ja no se celebra de la mateixa manera i la Mahoma ha deixat de cremar-se.

Al trasllat de la Mahoma fins al maset dels Marrocs, se sumen cada any el capità i l'alferes de la Filà d'Estudiants, a més d'alguns festers d'esta filà amb la que els Marrocs tenim lligams històrics vinculats principalment a les celebracions del dia de Moros i Cristians, de manera especial la popular "Guerreta dels Clots", que protagonitzaven les dos filaes, juntament amb un posterior esmorzar de germanor.

Per tot això, enguany és un any important per a la nostra filà, en què com cada any i des de fa cent anys, recordarem els difunts de la Filà de Marrocs, amb el tradicional Res pels Difunts que celebrarem

davant la porta principal de l'Església Parroquial, durant el transcurs de l'Ambaixada Cristiana. Ho farem, recordant també enguany de manera especial el marroc que va tindre la iniciativa d'incorporar este senzill, però emotiu, acte de la nostra Filà: Vicente Cabanes Ferre, "el Pelut".

Toni Vañó Cabanes
(Cronista Filà de Marrocs)

Xavi Pascual i Soler (Marroc)

Filà de Moros Marins

Any de fundació: 1869

Número de components: 293 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1975 - carrer Sant Agustí, 72

CAPITANIA
ALFERESIA

CLARA FERRE VIDAL
ANTONIO MOLINA CANTÓ

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
VICESECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Pau Verdú Navarro
Loreto Belda Pérez
Natalia Licerán Valls
Mariano Ferre Silvestre
Ana Vicedo Molina
Lidia Palazón López
Ana Vañó Juan
Sara Francés Beneyto
Joan Vicente Tortosa García
Mariano Tormo Silvestre
Óscar Silvestre Pérez
Jose Luis Ferre Rico
Gonzalo Ferrero Alcaraz

VOCALS

BANDA DE MÚSICA

Instructiva Musical d'Alfarrasí

Crònica festera de 1925, any de la segona reaparició de la Filà de Moros Marins

La festa de fa 100 anys

La Filà de Moros Marins té com a data de fundació l'any 1869, any on apareix el primer capità, que fou Juan Bautista Pastor, encara que un arcabús gravat amb l'any 1863 podria indicar que l'aparició de la filà va ser abans.

A principis del segle XX, la filà entrà en una crisi interna amb la baixa de diversos components, tal com es descriu a les al·leluies que es repartien l'any 1900:

Molts poquets voràs que son
els Moros Marinerets
i encara que son poquets
son com les bales de plom.

El 1905, a la llista sols figuren 16 components i el 1908 tan sols 11, la quantitat més baixa que mai s'ha conegut a la filà. El 1910 la filà ja no va participar a les festes, anys que no s'oblidarien mai. Haurien de passar 8 anys perquè l'any 1918 reapareguera a les festes, sent tot un gran esdeveniment per al poble de Bocairent.

Pocs anys després, amb motiu de la vaga de la fàbrica de Beneyto que va començar l'any 1922 i va durar 14 mesos, amb una repercussió a escala nacional i arribant a debatre's al congrés dels diputats, la Filà de Moros Marins va deixar de participar en la festa durant els anys 1923 i 1924, encara que se seguia fent la ratlla i la vida habitual de maset.

I ja serà l'any 1925, ara fa 100 anys, quan es produí la segona, i fins hui dia definitiva, reaparició de la Filà de Moros Marins a les Festes de Moros i Cristians de Bocairent.

Una copla d'aquest any 1925 escrita per Manuel Esplugues Soler "El Ferrer", es fa ressò de la reaparició de la filà:

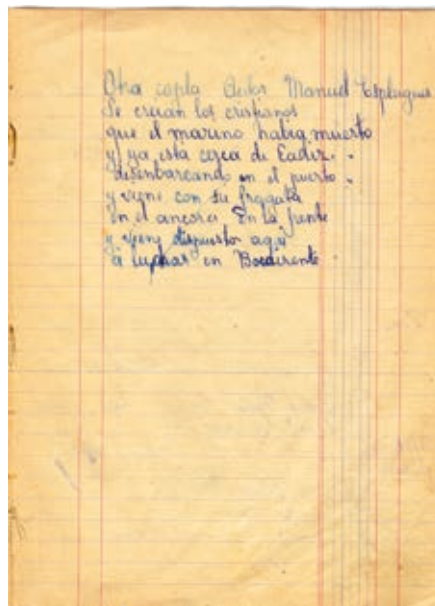
II
*Se creían los cristianos
que el Marino había muerto
y ya está cerca de Cádiz
desembarcando en el puerto,
y viene dispuesto aquí
a luchar en Bocairante.*

Antonio Belda Puerto

Aquest any volem fer una aproximació al que van ser les festes de Sant Blai d'aquell any 1925, i com sempre, ho farem de la mà d'Antonio Belda Puerto, "El Tio Belda", qui va plasmar a les seues llibretes tot allò que ell considerava que mereixia quedar escrit per a la posteritat, i a qui no ens cansarem mai d'agrair-li aquella tasca.

En primer lloc, la crònica ens diu que el M.I. Sr. D. Romualdo Vidal, canonge de la catedral de València, fou el predicador de la missa del dia de Sant Blai. Seguidament, apareix el llistat de components o *individuos*, com solia anomenar-los el tio Belda, començant per:

Pàgina 33 Llibretes Tio Belda

Antonio Belda Puerto

- Capità: 1.- Francisco Sempere Vañó.
- Alferes: 2.- Vicente Tormo Durà.
- Sergent: Santiago Olcina Silvestre (no era soci).
- Cap: 3.- Antonio Cantó Ferre.
- Individuos: 4.- Antonio Belda Puerto ("Depositaro")
- Depositari: 5.- José M. Orquín Jornet.

i així continua fins el número 17.

En una anotació al marge figura una anotació molt interessant que ens confirma l'estreta relació que hi havia entre músics i festers. Posa literalment "13 con músicos, sin ellos 4"; és a dir, que la música de la filà, que aquell any era la de Benigànim, estava formada per 13 músics i que dels 17 components que tenia la filà, 13 tenien un músic allotjat a casa i els 4 restants no. Per això, es van crear els forts vincles d'amistat entre els festers i els músics durant aquells anys i que encara han continuat fins a l'actualitat. De fet, a moltes cases encara es coneix com "el quarto del músic" l'habitació on aquest dormia.

També sabem que l'Ajuntament feia una aportació econòmica a les filaes per tal d'alleugerar l'economia dels festers i que el cost de la festa d'eixe any va ser de 51 pessetes i 25 cèntims per fester.

A la segona pàgina de les anotacions de l'any 1925, se'ns fa una relació detallada de les despeses d'aquest any, on podem destacar les de més import com:

- Por la música de Benigánim ..... 295 pesetas
- Sargento ..... 18 pesetas
- Alquiler del maset ..... 40 pesetas
- Cargas de leña ..... 28 pesetas
- Un farol con áncora para el sargento ..... 27 pesetas

O d'altres més curioses com serien:

- La misa, obsequio del Sr. Cura.....3,00 pesetas
- Campanas.....1,90 pesetas
- Aguasil.....1,00 pesetas
- Luz eléctrica.....6,00 pesetas
- 2 perillas eléctricas.....3,00 pesetas

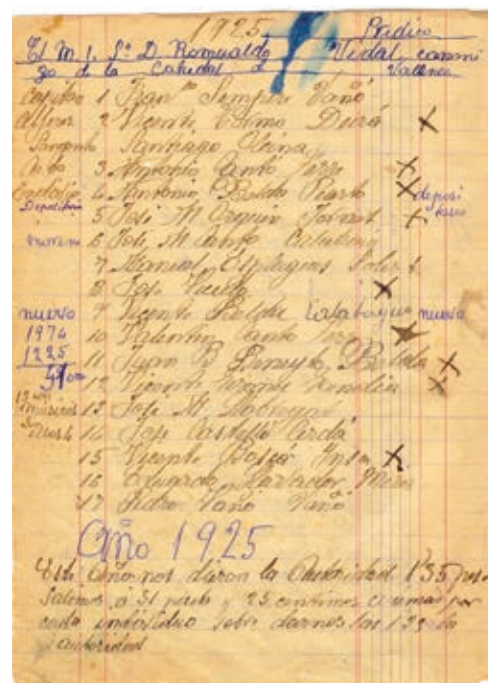
En el peu d'aquesta pàgina es fa menció de la missa del Dia de Moros i Cristians que es va fer a la Benificència i que va ser celebrada per En Juan Aguilar, amb l'ajuda del mateix Antonio Belda Puerto. També ens diu que el capità, Francisco Sempere Vañó, va obsequiar els Moros Marins amb un esplèndid xocolata i puros.

A la tercera pàgina de la llibreta d'aquell any podem veure aquest escrit tan peculiar:

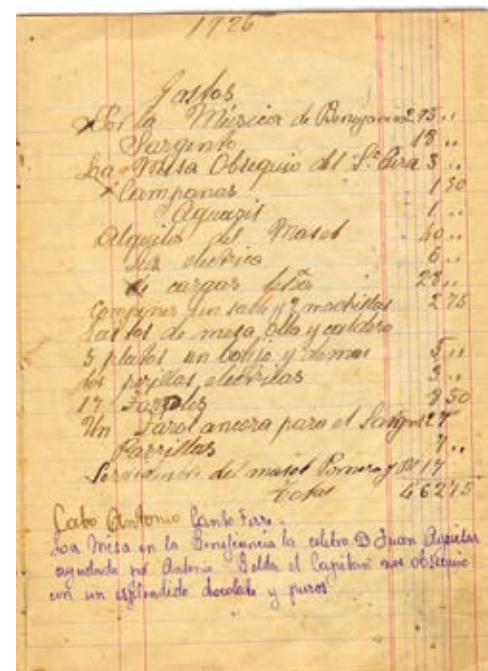
"Año 1925. Vino la música de Benigánim y no se pudo ir el día 5 y tuvimos que darles a almorzar y dinar, que aparte de las 295 pesetas que costó, tuvimos que añadir otras 80 pesetas más para darles de comer el día de la Aixabegó, buen negocio tuvimos este año."

També ens parla de l'oratge que, segons ens descriu el tio Belda, "no va ser ni bo ni roí, aigua algunes estones, neu, algunes borrasques i un fred immens; és a dir, tots avorrits".

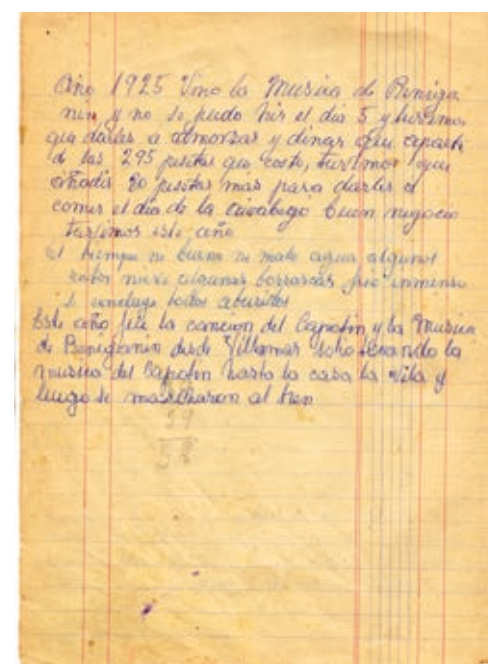
Per a concloure la crònica, acaba dient-nos que la cançó de moda d'aquell any va ser la del Capotín, i que la música de Benigànim va anar tocant-la des de Villamar fins la casa de La Vila, i que després se'n van anar en el tren.

Pàgina 30 Llibretes Tio Belda

Pàgina 31 Llibretes Tio Belda

Pàgina 31 Llibretes Tio Belda

Filà de Mosqueters

Any de fundació: anterior a 1859

Número de components: 379 (inclosos els menors de 18 anys)

Maset: any d'inauguració 1985 - carrer Baixada Sant Crist, 6

CAPITANIA
ALFERESIA

MANUEL NÁJAR SILVESTRE
BELÉN FERRE RODRÍGUEZ

PRESIDÈNCIA
VICEPRESIDÈNCIA
SECRETARIA
TRESORERIA
VICETRESORERIA
VOCALS JUNTA DE FESTES

Juan Vañó Botella
Lluís Beneyto Galiana
Salud Beneyto Beneyto
Mª Fina Vañó Ferre
Pepe Vañó Beneyto
Joaquín Silvestre Puerto
Susan Ferre Calabuig
Juan Molina Martínez
Mª Teresa Silvestre Alcaraz
Francisco Torres Sánchez
Juan Manuel Puerto Peidro
Rafael Colomina Beneyto
Blas Ferre Jornet
Pepa Sanz Silvestre

VOCALS

CRONISTA

Mª José Ferre Molina

BANDA DE MÚSICA

Societat Instructiva Musical d'Alfafara

Sociedad Musical Santa Cecilia La Canal de Bolbaite **22 años de Mosqueters**

Como cada año al iniciar el mes de febrero, los músicos de la banda La Canal nos preparábamos para ir a amenizar las Fiestas de Moros y Cristianos de Bocairent, con la Filà de Mosqueters. Días antes ya estabas nervioso, con ganas de ir. Hay que hacer la maleta, camisas, uniforme, chaqueta, gorra, bufanda, guantes, chubasquero... Revisar el instrumento, papeles, atril. Llega la hora de despedirse de familia y amigos. “-Ey, ¿ya te vas?- Sí, a Bocairent, hasta dentro de cinco días”.

El viaje transcurre escuchando música y contando anécdotas y recuerdos de años anteriores. Cae la noche, subimos el puerto, niebla, va bajando la temperatura. Y ahí está, Bocairent, con su maciza torre del campanario iluminada coronando la montaña y el barrio medieval desparramándose hacia el río, colgando de la ladera.

Aparcamos y arrastramos nuestras maletas con el característico traqueteo de las ruedas al rodar por los baldosines de la acera. Es el Día de les Caixes, para nosotros día de reencuentro, saludos, abrazos, con nuestros amigos de la Filà de Mosqueters, que ataviados con su tradicional manta se dirigen hacia la plaza. Llegamos al maset, al local de los músicos, donde pasaremos los próximos cinco días. Ya está la chimenea encendida, nos instalamos, enviamos el caja a hacer Les Caixes, que redoblará con orgullo cuando digan “¡iCaixa dels Mosqueters!”. El resto, frente al fuego, preparamos y repartimos las partitu-

ras que tocaremos estas fiestas. Más tarde, cuando la filà esté acabando de cenar, nosotros, la banda, formaremos en silencio en el recibidor del maset, y a una señal del maestro, redoble de caja, golpe de bombo, suena *el Moscater*. Entramos tocando en el gran comedor, palmas a compás, cantos, señales, saludos, alegría de volver a ver a gente que hacía un año que no veías. Estamos en Bocairent, con els Mosqueters; hemos empezado las fiestas.

Por delante quedan cuatro días de dianas, entradas, pasacalles, procesiones, esperas en las puertas de las ermitas o las iglesias, en la placeta de la Presó, recorridos por el barrio medieval impregnándose de su esencia y su magia, visita a la casa de la señora “de les olives” en una de las dianas, paraeta en ca’ Quino y Rafa antes de la guerrilla, frío, años de lluvia e incluso nieve, pero nada que no se pueda soportar con un vasico de herbero y vuestra amistad.

El cabo nos despierta pronto. Entre el viaje y que anoche acabamos tarde hay sueño, nos enfundamos los uniformes, desayuno junto a la chimenea y ensayo en el comedor del maset. Iniciamos la presentación de bandas, bajamos por la cuesta del Ayuntamiento y recogemos a la Filà de Mosqueters que nos espera en la plaza.

Los días empiezan pronto y terminan tarde, momentos de descanso en el local frente al fuego con un café caliente y algún que otro herberet, contando chistes o anécdotas de otros años, como en alguna

diana que casi acabando tuvo que ir el caja solo corriendo junto als Mosqueters porque se había alargado el recorrido y hacían tarde para llegar a la plaza, o el año que nos nevó bajando del Santo Cristo y fuimos tocando hasta la iglesia. ¡Qué bien lo pasamos!

Lejos queda ya aquel año de 1998, cuando el señor Vañó y su junta directiva vinieron a contratar a La Canal para las fiestas. Por aquel entonces era el representante de la banda Don Vicente Novella. Y desde el primer día, desde el primer momento, se fue forjando un fuerte sentimiento de amistad entre la filà y la banda.

Muchas veces nos preguntan: ¿Cómo es posible que tengáis tanta amistad con gente que solo veis cinco días al año? Pero son cinco días muy intensos, cinco días de fiesta donde compartimos muchos y muy buenos momentos.

En el mismo instante que llegamos por primera vez a la filà nos abristeis las puertas del maset y nos tratasteis como parte de vosotros. Conseguisteis que cuando estábamos en Bocairent nos encontrásemos como en casa y que cuando tocábamos *el Moscatèr* lo sintiésemos como propio. Al finalizar la calle de la Abadía empezábamos con *el Serafín* y siempre le decíamos a Colomina los novatos que venían ese año para que los mantearan.

Habéis compartido vuestras fiestas con nosotros, haciéndonos partícipes de ellas, de vuestros arraigos y tradiciones.

Vosotros vestís capeta y polaina y nosotros chaqueta y corbata; vosotros lleváis mosquete y nosotros nuestros instrumentos, pero nos sentíamos como un mosqueter más. Nos habéis hecho sentir como un mosqueter más.

Pasadas las fiestas, apagamos la chimenea, volvemos a hacer nuestras maletas, enfundamos nuestros instrumentos y, seguidos del traqueteo de las ruedas al rodar por la acera, nos dirigimos hacia casa, despidiéndonos de vosotros con ganas de volvernos a ver.

Cuando un músico cierra su maletín, guarda su instrumento, arneses, boquillas, herramientas, pero también guarda en él sus recuerdos, sus anécdotas, sus vivencias; y en nuestros maletines siempre ocupará un hueco Bocairent y la Filà de Mosqueters.

Un fuerte abrazo muy fuerte de vuestra banda durante 22 años.

Banda La Canal de Bolbaite